مسیر پیامبری

چهار یادداشت

علی وسمقی

بسم الله الرحمن الرحيم

مسیر پیامبری

چهار یادداشت

علی وسمقی

سرشناسه	:	وسمقی، علی، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مسیر پیامبری: چهار یادداشت/ علی وسمقی؛ شهریار جعفری‌منصور.
مشخصات نشر	:	تهران : انتشارات شمس کهن، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	:	۱۰۲ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س‌م.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۵۵۹۰-۰۷-۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. -- دعوت -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	:	Muhammad, Prophet-- Calling of
موضوع	:	محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. -- در قرآن
موضوع	:	Muhammad, Prophet -- In the Quran
موضوع	:	قرآن .برگزیده‌ها -- ترجمه‌ها Qur'an .Selections -- Translations
رده بندی کنگره	:	BP۲۴/۲
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۹۳۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۹۳۲۷۳۵۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیپا

انتشارات شمس کهن

این انتشارات با نام بانو مولود شمس کهن مزین گردید

Shamsekohanpub.ir

عنوان کتاب : مسیر پیامبری – چهار یادداشت

نویسنده : علی وسمقی

ویراستار : شهریار جعفری منصور

امور فنی : انتشارات شمس کهن

نوبت چاپ : اول – ۱۴۰۲

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

قیمت : ۷۰۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۹۰-۰۷-۶

مرکز پخش : انتشارات شمس کهن

یادداشت نخست

از آنجایی که این کتاب (و کتب مشابه) دارای ابعادی است گسترده و می‌تواند آثار فراوانی را در پی داشته باشد وظیفه دانستم دیدگاه خود را به اختصار و در چند یادداشت خدمت خوانندگان محترم تقدیم نمایم:

معیارهای هدایتگری خداوند و پیام‌ها، از نظر نویسندگانِ این گونه کتب عبارتند از:

۱ـ انتصاب پیام به خداوند باید واضح و بدیهی باشد.

۲ـ پیام‌ها باید به طور اطمینان‌بخش به آیندگان برسد.

۳ـ دلایل پیام و مقصود خداوند باید صریح و غیرقابل مناقشه باشد.

۴ـ هدایت الهی باید شامل همه بندگان باشد.

۵ـ پیام‌های هدایت بخش الهی نباید با علم، اخلاق و عدالت در تعارض باشد.

از مهم‌ترین دلایلِ تردید در الهی بودن این پیام‌ها همانا عدم تناسب آنها با زندگی مردم در اعصار و جوامع گوناگون، تلاش مستمر برای به دست آوردن تفسیر مناسب و دلخواه به منظور سازگار کردن پیام‌ها با مقتضیات روزِ زندگی و وجود تفاسیر متفاوت و گاه متعارض از متون مقدس است.

این گونه نظریه‌ها، اصولاً براساس پیش‌فرض‌های غیرقابل قبول مطرح می‌گردد.

لذا در این یادداشت و یادداشت‌های آتی خواهم کوشید ضمن پاسخ به پرسش‌های

مربوط، با استفاده از براهین عقلی، نسبت به نقد و ردّ این نظریه اقدام نمایم.

بنابراین لازم می‌دانم قبل از پرداختن به پیش فرض‌های مزبور در اثبات عدم تحریف قرآن مجید، موضوع از منظر سایر کتب مقدس، مورد بررسی قرار گیرد.

و امّا در این ارتباط نباید کتب مقدس را به معنایی که مایل هستند دارا باشند مزیّن نمود؛ بلکه ، باید به بررسی واقع‌بینانه و آنچه که می‌باشند پرداخت. و بدیهی است این امر مستلزم شناخت و بررسی متون و تا حدودی تاریخ آنها است؛ زیرا سرگذشت آنها اجازه می‌دهد ایده‌ای از سیاست‌های منجر به دستکاری‌های موجود طی قرون و در نتیجه تدوین مجموعه‌ای که دارای کسری‌ها و اضافاتِ فراوانی است در اختیار داشته باشیم.

این مبانی، امکان یافتن نصوص متفاوت یک قصّه، تناقض‌ها و خطاهای تاریخی دوری از حقیقت‌ها، ناسازگاری‌های بدیهی را آشکار می‌سازد.

این ناهماهنگی‌های علمی در کارهای بشری کاملاً طبیعی است. از این موارد در کتب مقدس نیز فراوان یافت می‌شود. بعدها در زمانی که بسیاری به ناسازگاری عقلی و علمیِ برخی عبارات در کتب مقدس پی‌بردند از تبعیّت آنها سر باز زدند.

در مجمع واتیکان دوم ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۵ به رغم نظر اندیشمندان آشتی‌ناپذیری سُستی‌ها و نواقص کتب عهد عتیق را حفظ و بعضاً درشرایط ضروری به آن تمسّک می‌ورزیدند. امّا لازم است بدانیم قبل از اناجیل منتخب که شرح کوتاهی از آن خواهد آمد بیش از یکصد انجیل جمع‌آوری و بسیاری از آنها را به منظور عدم امکان دسترسی به (برخی) متون اصلی مخفی نمودند.

همین چهار انجیل منتخب دارای وقایع متضاد و متناقضی هستند که نمی‌تواند مورد پذیرش قرار گیرد.

بسیاری از مسیحیان از این تناقضات و ناسازگاری‌های عقلانی در متون اناجیل بی‌خبرند که اصولاً پس از بررسی و کشف آنها متحیّر و مبهوت می‌شوند.

جالب اینکه کلیسا عبارات و آیات این ۴ انجیل را اصیل اعلام نموده است.

برخی اندیشمندان مسیحی به خوبی ثابت می‌کنند که انجیل‌ها چندین بار نوشته شده و مورد تجدیدنظر و تصحیح قرار گرفته‌اند. از طرف اندیشمندان مزبور، به خوانندگان انجیل‌ها هشدار داده شده که از پذیرش و باور بسیاری از آیات و عبارات اناجیل به عنوان کلام حضرت مسیح مطمئن نباشند؛ چرا که تحریفات و خرافات فراوانی در این متون باعث می‌شوند که انجیل‌ها حاوی عباراتی منحصراً ناشی از تخیّل بشری گردند. بدیهی است این معایب و نواقص موجب تشکیک حقانیت حضرت عیسی(ع) نمی‌شود.

دانستن این نکته نیز ضروری است که آخرین خداحافظی و وصیّت حضرت مسیح(ع) صرفاً در انجیل یوحنّی (یوحنّا) آمده است. آیا این مهم ناشی از تعمّدی آشکار نیست؟ آری، چرا که براساس قراین و شواهد موجود مانند دستیابی جدیدالاسلام میرزا محمدصادق فخرالاسلام اروهی یا موشه بن یوحنا بن وراده بن شموئیل بن پاتریس (متولد ۱۲۶۰هـ . ق) به برخی متون اصلی و گرایش وی به اسلام و دلایلی که در یادداشت‌های آتی خواهد آمد در وصیّت مزبور حتّی مشخصات پیامبری که بعد از وی ظهور خواهد نمود مطرح گردیده است. کلیسایی که مایل است حضرت مسیح(ع) به عنوان آخرین پیامبر معرفی گردد سعی در کتمان این وصیّت‌نامه داشته است.

برای تایید ضمنی آنچه ارائه گردیده است، تفاوت اناجیل متی، لوقا، یوحنّا و مرقوس از کتاب مقایسه تورات، انجیل، قرآن، علم، از دکتر موریس بوکای فرانسوی ترجمهٔ

مهندس ذبیح‌الله دبیر که پیشتر نیز از مطالب این کتاب استفاده شده است ضروری به نظر می‌رسد.

آیات مشترک بین ۳ انجیل، ۳۳۰ مشترک، مرقوس و متا ۱۷۸ مشترک، لوقا و مرقوس ۱۰۰ مشترک، متا و لوقا ۲۳۰ و امّا آیات مخصوص به هر یک عبارتند از: متا ۳۳۰، لوقا ۵۰۰ و مرقوس ۵۳.

ضمناً براساس نظریات بزرگان مسیحی آیات مشترک در اناجیل (با هماهنگی نویسندگان اناجیل) مشترکاً تنظیم گردیده است.

با توجه به آنچه مورد اشاره قرار گرفت، بزرگان کلیسا اعم از کاتولیک و پروتستان به این نتیجه رسیده‌اند که با مفاهیم کلیسایی و تأیید نقل و عقل و عدم اقناعِ مسیحیان حفظ دین و ادارهٔ دولت و جامعه مقدور نخواهد بود. به یک مثال ساده و مشهور اکتفا می‌شود.

گالیله گردش زمین را که قرن‌ها قبل توسط دانشمندان مسلمان مطرح گردیده بود به عنوان یکی از مسایل علمی طرح و از آنجایی که با مفاهیم کلیسایی مغایر بود ایشان را تکفیر و حکم اعدام وی را صادر نمودند. البته گالیله ضمن توبه، خود را از این مهلکه نجات می‌دهد. بنابر آنچه که گذشت امروز از منظر مسیحیّت الهیات نقلی و عقلی حتّی برهانی معتبر نمی‌باشد. در این ارتباط برای توصیه و باور مردمی، بزرگان کاتولیک گفتند عقل در واقع سخنگوی شیطان است.

پروتستان که مسیحیت اومانیستی سکولاریزه شدهٔ به اصطلاح مترقّی و روشنفکری است از جمله مارتین لوتر پدر جنبش اصلاح دینی می‌نویسد: عقل شرور غیرقابل اعتماد است.

یا از بزرگان مسیحیت مدِرن، سورِن کرکِگور، پـدر ایمـان مُـدِرن در اروپـای جدیـد می‌نویسد: ارزش ایمان به این است که خلاف عقل باشد در صورتی که باید گفـت: ایمـان عبارت است از باور قلبی، اقرار به زبان، عمل با اعضا و جـوارح و ایـن مهـمّ بـدون علـم و آگاهی و تائید عقل تحصیل نمی‌شود (وای از آن علمی که از بی‌عقل گردد منتشر).

خلاصه اینکه به جهت تحریف کتب مقدس و ورود برخی تخـیّلات و اندیشـه‌هـا در متون، وحی غیرعقلانی معرفی گردید، در واقع کلام پیامبران الهی مورد غصـب و تصـرّف قرار گرفت. فلسفه را از دین تفکیک و از جدایی علـم از فلسـفه و بعـدها تفکیـک علـم از اخلاق و نهایتاً حذف عقل و نقل از الهیات مطرح و از طرفی برای حفظ دین مسیحیت به ناچار الهیات تجربی و شخصی مورد تاکید قـرار گرفـت. در ایـن رویکـرد، دیـن هـر فـرد براساس زمینه‌ها و تفاسیر و سلیقه‌ها و برداشت‌ها، مفاهیم، احساسـات و غرایـز تعیـین و افراد بعد از این کُنش‌ها و واکنش‌ها تلقّی و نتایجی واقعی و بُرهانی را ملاحظـه نخواهنـد نمود.

پس در این دین، اخلاق، باورها، عقیـده و حقیقـت، نسـبی، متفـاوت و در مـواردی متناقض بوده و قابل داوری نیز نخواهد بود.

در این ادیان، حق و باطل ـ عدل و ظلم ـ معروف و منکر ـ براساس منافع شخصـی قابل تعریف خواهد بود. آیا مشاهدهٔ شیئی بی‌رنگ از سـوی هـزاران نفـر بـا عینـک‌هـای رنگارنگ می‌تواند مطابق واقع و علمی محسوب گردد؟ آیا حذف عینـک‌هـای رنگارنـگ و مشاهدهٔ شی مزبور به صورت عریان، تعریف واحدی از حقیقت شی را برای همگان در پی نخواهد داشت؟ (آری هیچ رنگی به از این نیست که بی‌رنگ شوی). آیـا در ایـن رویکـرد، کثرت‌گرایی و باورِ عدم مشاهده حقیقت به ویژه برای اهل علم قـانع کننـده و پـذیرفتنی

است؟ آیا آدمی محکوم به تصورات خویش نیست؟

ضمناً ناگفته نماند در بحث الهیات، کانت اثبات خداوند را براساس ضرورت وجدان اخلاقی ممکن می‌داند.

سؤال: آیا بدون پذیرش اخلاق نظری، اخلاق عملی، قابل دفاع خواهد بود؟ و آیا این روش می‌تواند برای دیگران نیز راهگشا باشد؟

بعد از کانت تا امروز به اصطلاح در عصر پَسامُدِرن در غرب با توجه به تعاریفی که از عقل ارائه گردید، بررسی مسائل (مباحث) متافیزیک نیز غیرممکن به نظر می‌رسد. با عنایت به مراتب فوق به چند پرسش اکتفا می‌شود:

۱- با توجه به اینکه پدران و اندیشمندان مسیحیّت برای حفظ این دین، عقل را سخنگوی شیطان معرفی و داشتن ایمان و باور را بدون پشتوانه علم و معرفت مورد تأکید قرار می‌دهند این درخواست، توهین به شعور آدمیان محسوب نمی‌شود؟

۲- آیا این تعریف از دین و ترویج پوچ‌گرائی و بی‌تفاوتی، محصول اتاق‌های فکر در غرب و در راستای تغییر باورها و فرهنگ‌ها به منظور تسهیل پذیرش اندیشه‌های استکباری طراحی نگردیده است؟

۳- با توجه به معیارهای تعیین شده از سوی نویسندگانِ این گونه کتب، آیا تنها شاخصه اِنس و جن و تفاوت آنان با ملائکه الله و سایر حیوانات عقل و اختیار آنان محسوب نمی‌شود؟ و آیا بررسی دقیق معیارهای تعیین شده از سوی نویسندگان مزبور با فعل و اختیار آدمی در تناقض نیست؟ آیا خداوند نمی‌توانست بنی‌آدم را مانند فرشتگان، مطیع و فرمانبردار خلق نماید؟

آیا خداوند نمی‌توانست هدایت‌های مورد نیاز آدمیان را همانند هدایت‌های مورد نیاز سایر حیوانات، به آدمیان نیز الهام نماید؟

خداوند در قرآن مجید (تنها کتاب فاقد تحریف که در یادداشت‌های آتی مورد بررسی قرار خواهد گرفت) می‌فرماید ما وظایف زنبور عسل را به او الهام کردیم. ما می‌توانیم با بررسی و مطالعه کتاب‌های جانورشناسی هدایت‌های مورد نیاز حیات آنان را که اصطلاحاً غریزه گفته می‌شود در تمامی حیوانات مشاهده نمائیم. خوب است بدانیم برای مثال در خصوص زندگی بسیار عجیب و پیچیده مورچه‌ها بیش از یازده هزار کتاب تألیف گردیده است.

در تأیید این مختصر در مثنوی مولوی می‌خوانیم:

ـ نفس موشی نیست الاّ لقمه رند	قدر حاجت موش را عقلی دهند
زان که بی‌حاجت خداوند عزیز	می نبخشد هیچ کس را هیچ چیز
گر نبودی حاجت عالم، زمین	نافریدی هیچ رب العالمین
وین زمین مضطرب محتاج کوه	گر نبودی، نافریدی پر شکوه
ور نبودی حاجت افلاک هم	هفت گردون نافریدی از عدم
آفتاب و ماه و این اِستارگان	جز به حاجت کی پدید آمد عیان
پس کمند هست‌ها حاجت بود	قدر حاجت مرد را آلت دهد

ـ هرکجا پستی است آب آنجا رود	هر کجا دردی دوا آنجا رود
آب کم جو تشنگی آور به دست	تا بجوشد آب از بالا و پست

ـــ جـان نباشـد جـز خبـر در آزمـون | هر که را افـزون خبـر، جـانش فـزون
جــان مــا از جــان حیــوان بیشـــتر | از چـه زآن رو کـه فـزون دارد خبـر
پـس فـزون از جـان مـا جـان ملـک | کـاو منـزه شـد ز حـس مشـترک
وز ملــــک جــــان خداونــــدان دل | باشــد افــزون، تــو تحیــر را بهــل
زآن ســـبب آدم بـــود مسجودشـــان | جــان او افزونتــر اســت از بودشــان

قصه‌های قرآن که از درخشان‌ترین و عبرت‌آموزترین قطعات تاریخ می‌باشد، در واقع هدفمند و نتایج آن ناظر بر زندگی آدمیان در هر عصر و زمانی خواهد بود. در این ارتبـاط یکی از پیام‌های هدایت بخش این قصه که در تـورات و انجیـل و قـرآن نیـز آمـده اسـت ماجرای موسی و فرعون می‌باشد که شفافیت پیام‌ها، دریافت مسـتقیم پیـام‌هـا از سـوی فرعون و نیز توسط پیامبر خداوند حضرت موسی (ع)، انتصاب پیام‌ها به خداونـد بـا ارائـه دلائل روشن (معجزات) و عدم پذیرش پیام‌ها و هدایت‌ها از سوی فرعـون، پاسـخی اسـت الهی به عدم تأیید معیارهای تعیین شده از سوی نویسندگان مزبور.

ضمناً چرائی عدم پذیرش هدایت الهی از سوی فرعون بـه عنـوان انسـان مختـار در قرآن مجید در سوره نمل آیه ۱۴ به شرح ذیل آمده است.

وَ جَحَدُوا بِها وَاسْتَيْقَنَتْها اَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَ عُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كانَ عاقِبَةُ الْمُفْسِدينَ

معنی: و با آنکه باطنشان به آن یقین داشت، از روی ظلم و تکبر آن را انکـار کردنـد پس ببین عاقبت مفسدان چگونه شد.

لازم می‌دانم قبل از ارائه یادداشت‌های آتی به منظور داوری خوانندگان محترم صرفاً به چند نمونه از آیات قرآن مجید اشاره نمایم:

۱- إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ ...(نحل – ۹۰)

در حقیقت خدا به دادگری و نیکوکاری فرمان می دهد ....

۲- أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ (جاثیه – ۲۳)

پس آیا دیدی کسی را که هوای خویش را معبود خود قرار داده...

۳-فَبَشِّرْ عِبَادِ (۱۷) الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ (زُمَر – ۱۸)

....بشارت ده به بندگان من کسانی که به سخن گوش فرا می دهند و بهترین آن را پیروی می‌کنند اینانند که از جانب خدا مورد هدایت قرار می گیرند و اینانند خردمندان.

٤-وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ... (اِسراء – ٣٦)

و چیزی را که بدان علم نداری دنبال مکن ....

۵-وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ... (یونس – ۳۶)

بیشتر آنها جز از گمان پیروی نمی کنند (در حالی که) قطعا گمان انسان را از شناخت حق بی نیاز نمی‌کند.

٦- قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ... (بقره – ١١١)

... اگر راست می گویید دلیل خود را بیاورید.

٧- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (توبه – ١١٩)

این اهل ایمان خدا ترس باشید و با صادقان باشید.

٨- وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (بقره – ٤٢)

و حق را به باطل درنیامیزید و حقیقت را با آنکه خود می‌دانید کتمان نکنید.

آیا به راستی پیشرفت و عدم سقوط و انحراف و برای رسیدن به حقیقتت و سعادت به کار بستن این آیات، عقلانی و بسیار مترقی نخواهد بود؟

ضمنا در یادداشت دوم اصالت قرآن مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

علی وسمقی

۱۴۰۱/۷/۱

یادداشت دوّم

همان طور که در یادداشت نخست اعلام گردید، در این یادداشت موضوع از منظر قرآن مجید مورد بررسی قرار خواهد گرفت؛ چرا که پیش زمینهٔ مدعیان بشری بودنِ پیامبری، عدم وحیانی بودن، نحوه جمع‌آوری و یا تحریف قرآن مجید بوده و نیز استفاده از احادیثی است مجعول که شرح مختصر آن خواهد آمد. قبل از آغاز باید بدانیم مذهب یهود نبوت را که رابطه‌ای است واقعی میان خدا و عالم انسانی در حضرت کلیم ختم کرده و پس از آن به نبوت حضرت مسیح و حضرت محمد(ص) اذعان ننموده و رابطه‌ی مزبور را قطع می‌کند و نیز مسیحیان در حضرت مسیح متوقف شدند. در این ارتباط اسلام راستین، وحی را با حضرت محمد(ص) ختم شده می‌داند و ولایت را که همان رابطه هدایت تکوینی است برای همیشه زنده می‌داند. رابطه‌ای که از اتصال عالم انسانی با عالم الوهی به واسطه دعوت قبل از حضرت موسی و نیز دعوت حضرت موسی، عیسی و محمد(ص) حکایت می‌کند که شرحِ مختصر آن خواهد آمد.

اما در این ارتباط یکی از دلایل تجدید نبوت‌ها همین تحریف‌ها بوده است. تا اینکه بالاخره خداوند آخرین مشعل هدایت را برافروخت تا ضمن برپا داشتن پرچم هدایت فروغ آن همیشه روشنگرِ راه باشد. (نهج‌البلاغه ـ خطبه ۱۸۵).

اما اصالت قرآن: کلام الهی به تدریج نزولِ وحی، توسط پیامبر و مؤمنان اطراف او از

حفظ خوانده می‌شد و به فرمان پیامبر از سوی کاتبان وحی از جمله امـام علـی(ع) ثبـت می‌شد (امام علی(ع) فرمودند: آیه‌ای بر پیامبر نازل نشد الا اینکه به فرموده پیامبر آیـه و چرایی آن را نوشتم (تفسیر برهان، جلد۱، صفحه ۱۶)). از حفظ خوانـدن قـرآن در زمـان پیامبر و کثرت حافظان وحی در زمان استقرار نهایی متن، امتیاز بزرگی محسوب می‌شد.

وحیِ قرآنی که از طریق جبرئیـل بـر پیـامبر نـازل شـد از آیـات سـوره علـق آغـاز می‌گردد؛ سپس ارسال وحی به مدت سه سال قطع و پس از آن به مدت بیست سال قبل و بعد از هجرت ادامه می‌یابد. نخستین آیات به شرح ذیل برپیامبر نازل گردید:

سوره علق آیات ۱ الی ۶:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (١)، خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ(٢)، اقْـرَأْ وَرَبُّـكَ الْأَكْـرَمُ(٣)، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ(٤)، عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ(٥)، كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى(٦).

ای رسول گرامی برخیز، قرآن را به نام پروردگارت که خدای آفریننده عالم است بـر خلق قرائت کن. آن خدایی که آدمی را از خون بسته که تحول نطفه است بیافرید. بخوان قرآن را و بدان که پروردگار تو کریمترینِ کریمان عالم است. آن خدایی کـه بشـر را علـم نوشتن با قلم آموخت و به آدم آنچه را که نمی‌دانست به الهامِ خود تعلیم داد.

پروفسور حمیداله در شرح خود از قرآن تذکر می‌دهد یکی از مضـامین ایـن اولـین آیات وحی بیانگر تعلیم از طریق قلم و کتابت که وسیله آموزشی بشری است، می‌باشـد و بدین ترتیب اشتغال خاطر پیامبر برای حفظ قرآن مجید به صورت کتابت درک می‌گردد.

برخی متون رسماً ثابت می‌کنند خیلی پیش از اینکه پیامبر، مکه را به قصد مدینـه ترک کرده باشند متن قرآن تا آن زمان که وحـی شـده بـوده بـه صـورت مکتـوب ثبـت گردیده بود و برخی آیات قرآن نیز، این مطلب را اثبات مـی‌کنـد. آری معلـوم اسـت کـه

محمد(ص) و مؤمنانِ وی عادت داشتند که آیات وحی شده را از حفظ بخوانند؛ بنابراین غیرقابل درک است، اینکه بپذیریم قرآن مجید که توسط حافظان و کاتبان وحی با حساسیت فراوان کنترل می‌گردید به مواردی غیر از وحی الهی پرداخته باشد. چرا که اطرافیان و حافظان و کاتبان وحی با کمال سهولت ضمن هماهنگی با پیامبر کلام وحی را دقیقاً کنترل می‌نمودند.

از طرفی برخی آیات الهی از جمله سوره عبس آیات ۱ تا ۶ و سوره بروج آیات ۲۱ و ۲۲ و سوره واقعه آیه ۷۷ تا ۸۰ و سوره بینه آیات ۲ و ۳ به مکتوب بودن قرآن در زمان حیات پیامبر قائل می‌باشد.

پروفسور حمیداله در مدخل ترجمه قرآن خود که در سال ۱۹۷۱ منتشر کرده است اوضاع و احوال و شرایطی را که کتابت متن قران در زمان حیات پیامبر جمع‌آوری شده به خوبی شرح می‌دهد. منابع در گفتن این امر متفقند که دفعاتی که کلام قرآن وحی می‌شد، پیامبر افراد با سوادش را فرا می‌خواند و آیات را به آنان دیکته می‌کرد و جای دقیق آیات جدید را در سوره‌ها مشخص می‌فرمود و از کاتبین می‌خواست آنچه را که یادداشت نموده‌اند، برای وی بخوانند تا بتواند در صورت نقص، آن را اصلاح فرماید. از طرفی کاتبان و حافظان و شیفتگان وحی عادت داشتند به ویژه هنگام نمازهای جماعت گرد پیامبر و علی (ع) حلقه می‌زدند. کاتبان مکتوبات خویش را با یکدیگر تطبیق و در صورت لزوم تکمیل و حافظان وحی نیز آیات جدید و محل قرار گرفتن آنها را فرا می‌گرفتند. منابع و برخی روایات مشهور می‌گویند در زمان حیات پیامبر مسلمانان عادت داشتند برای انجام عبادات در ماه رمضان ضمنِ شب زنده‌داری در جمع، قرآن را ختم نمایند.

چندین منبع نیز اضافه می‌کننـد، در آخـرین افطـار در محضـر پیـامبر، بسـیاری از کاتبان و حافظان وحی نیز حضور داشتند.

پس از رحلت پیامبر گرامی اسلام، ابوبکر از زید بن ثابت که یکـی از کاتبـان وحـی بود خواست که نسخه کاملی از قرآن مجید را تهیه و در اختیار وی قـرار دهـد. او ضـمن بررسی نسخ موجود و تطبیق آنها با نسخ کاتبان وحی از جمله علـی(ع) نسـخه کـاملی از قرآن را تهیه نمود.

آری همان طـور کـه اجمـالاً اشـاره گردیـد قـرآن مجیـد در طـول حیـات پیـامبر جمع‌آوری، تکمیل و در اختیار کاتبان وحی قرار داشت و در این راستا حافظان قرآن نیـز با حساسیت فراوان ارتباط خویش را با کاتبان وحی حفظ می‌کردنـد. بـرای نمونـه ابـوذر هنگامی که کعب الاحبار یهودی الاصل مرجع علميِ خلیفـه سـوم صـرفاً واو آیـه کنـز را برمبنای گرایش‌های یهودی تفسیر کرد، ضمن اعتـراض فریـاد بـرآورد و در نهایـت، ایـن اعتراض، باعث تبعید ابوذر گردید. (کتاب ابن ابی الحدید شرح نهج‌البلاغه جلـد ۳ صـفحه ۵۴) و نیز چگونه ممکن است خداوند سبحان فرهنگ و ضرورت کتابت هرگونـه امانـت را در قرآن مجید مورد تاکید قرار دهد و در این ارتبـاط پیـامبر از مهمتـرین رسـالت خـود یعنی حفظ امانت الهی (قرآن مجید) غفلت نماید؟ (سوره بقره آیه ۲۸۲)

و انجا که خداوند می‌فرماید:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ (صف – ۲)

ای کسانی که ایمان آورده اید چرا چیزی می گویید که انجام نمی دهید؟

آیا خداوند به آنچه مورد تاکید قرار داده است، خود عامل نیست؟ در صورتی کـه بـا

صراحت می‌فرماید: ان نحن نزلنا الذکر و اناله لحافظون (سوره حِجر آیـه ۹) یا در حدیث معـروف ثقلین پیامبر گرامی اسلام می‌فرماید: انی تارک فیکُم الثقلین، کتاب الله و عترتی و... .

کتاب و عترت دو گوهر گرانبهاست که در اختیـار شـما اسـت. کتـاب همـان قـرآن مجید و عترت همان نگهبانان، حافظان، پاسداران و مفسران قرآن مجید مـی‌باشـند. ایـن سخن به عنوان حدیث ثقلین به صورت متواتر از سوی پیامبر گرامـی اسـلام و در مواقـع مختلف نقل شده است و بسیاری از صحابه پیامبر به ویژه در بیش از ۲۰۰ منبع تـاریخی روایی و تفسیری اهل سنت آمده است. (ر.ک. سید حسین شرف‌الدین، المراجعات جلد ۸ ـ ترجمه فارسی: رهبری امام علی ترجمه محمد امامی).

سؤال: آیا در این حدیث پیـامبر در خصـوص کتـابی کـه هـم اینـک در دسـترس می‌باشد سخن نمی‌گویند؟ آری. منابع ما را آگاه می‌سازند. با راهنمایی عمـر، زیـد ضـمن بررسی مجدد و اخذ تائید کاتبان و حافظان وحی، نسخه‌ای کامـل را در اختیـار وی قـرار داد. براساس منابع موجود، عمر قرآن را در یک جلد یـا مصـحف فـراهم و حفـظ نمـود و هنگام مرگ آن را به دخترش حفصه که بیوه پیامبر بـود سـپرد. سـومین خلیفـه اسـلام (عثمان) کمیسیونی از خبرگان را مأمور کرد مقابله نسخ را برای تهیه نسخه‌ای که به نـام او مشهور است انجام دهند. این کمیسیون اصالت مدارکی را که در زمان ابوبکر تهیه شده و بعدها در مالکیت حفصه قرار گرفته بود کنتـرل نمـوده، بـا مسـلمانانی کـه حافظـان و کاتبان قرآن محسوب می‌شدند مشورت و این گونـه تهیـه مـتن نهـایی قـرآن در نهایـتِ سخت‌گیری انجام پذیرفت. عثمان نسخه‌های کاملی از این قرآن را به مراکـز امپراطـوری اسلامی ارسال نمود. امروزه طبق نظر پروفسور حمیدالله نسخه‌هایی از قرآن در کشـمیر و استانبول و کتابخانه ملی پاریس وجود دارد که به نظر کارشناسان بـه قـرون دوّم و سـوم

هجری تعلق داشته و تمامی نسخِ مربوط که قدیمی‌ترین نسخ محسوب می‌شوند با هم تطبیق دارند.

و همانطور که در کتب اهل سنت و شیعه آمده است این قرآن ضمن تایید امام علی(ع) به منظور عدم اشتباه در قرائت جهت اِعراب‌گذاری در اختیار ابوالاسود دوئلی قرار گرفت و امروزه همین قرآن بدون یک حرف کم و بیش در اختیار همگان می‌باشد و از طرفی با عنایت به حدیث ثقلین ائمه علیهم السلام براساس رسالت سنگین خویش قرآن مربوطه را تایید، کنترل و تثبیت فرمودند.

خوشتر آن باشد که سر دلبران گفته آید در حدیث دیگران

دکتر موریس بوکای جراح فرانسوی که در این یادداشت‌ها از تحقیقات وی نیز استفاده می‌گردد، می‌گوید: باعث تعجب من شد در متنی که بیش از ۱۳ قرن پیش توسط فردی درس ناخوانده در شبه جزیره عربستان نگاشته شده است تا این حد تاییدات در مورد موضوعات فراوان از جمله علمی، کاملاً سازگار با شناخت دانش‌های نوین که بسیاری از آنها اخیراً کشف گردیده است، صورت پذیرفته باشد.

اگر بشری نگارنده قرآن می‌بود، چگونه می‌توانست در چهارده قرن پیش موضوعاتی را ارائه نماید که امروزه با آخرین یافته‌های علمی تطبیق داشته باشد؟ چگونه ممکن است فردی که ابتدا بی‌سواد و درس ناخوانده بوده توانسته باشد علاوه براینکه از نظر ادبی در رأس برترین ادیبان عرب قرار گیرد، حقایق واجد جنبه‌های علمی را که هیچ موجود بشری تا آن زمان مطرح نکرده، بدون آنکه کمترین اشتباهی کرده باشد بیان نماید.

اشاراتی که عن قریب در یادداشت آتی از جهت علمی به اختصار شرح داده خواهد

شد، این ادعا را رد می‌کند که فردی در آن زمان زندگی کرده باشد و از خود ایده‌هـایی را نشر دهد که مربوط به آن زمان نبوده و برخی از آنها یافته‌های جدید علمی تلقــی گــردد. به نظر می‌رسد هیچ تقریر بشری برای قرآن وجود ندارد و اما همان طوری که اشاره شـد قبل از پرداختن به برخی نکات علمی مهم قرآن در یادداشت آتی، بررسی نظریات برخــی فلاسفه، عرفا و شعرا که تمام عمر خویش را مشغول تحقیق و پژوهش و تحصیل بوده‌انـد در خصوص قرآن مجید که بـیش از ۱۴ قـرن قبـل توسـط فـردی درس ناخوانـده در آن شرایط بسیار دشوار نگاشته شده است، اجمالاً مورد توجه قرار می گیرد:

مولانا:

در احـوال مولانـا گفتـه‌انـد هرگـاه هنگـام اذان، نـام محمّـد(ص) را مـی‌شـنید از جای بر می‌خواست و می‌گفت: نامت بماند تا ابد ای جان ما روشن به تو. در مثنوی نیز به طور مکرر پیامبر را به عنوان سلطان البشر معرفی نموده است.

ـ چـون تـو در قـرآن حـق بگریختـی — بـا روان انبیـا آمیختـی
هسـت قـرآن حـال‌هـای انبیـا — ماهیـان بحـر پـاک کبریـا
ور بخـوانی و نـه‌ای قـرآن پـذیر — انبیـا و اولیـا را دیـده گیـر
ور پـذیرایی چـو بـر خـوانی قصـص — مـرغ جانـت تنـگ آیـد در قفـس
مـرغ کـو انـدر قفـس زنـدانی اسـت — مـی نجویـد رسـتن از نادانیسـت
روح‌هـایی کـز قفـس‌هـا رسـته‌انـد — انبیـاء رهبـر شایسـته‌انـد

ـ حکمت قرآن چوضالّه مؤمن است — هرکسی در ضـالّه‌ی خـود مـوقن اسـت
دیو آدم را نبیند غیر طین — که نقوشش ظاهر و جانش حقـی اسـت

ـ مصـطفی را وعـده کـرد الطـاف حـق — گـر بمیـری تـو نمیـرد و ایـن سـبق
تـا قیامـت بـاقی‌اش داریـم مـا — تـو متـرس از نسـخ دیـن ای مصـطفی

ـ معنـی قـرآن ز قـرآن پـرس و بـس — وز کسـی کـاتش ز دسـت انـدر هـوس
پـیش قـرآن گشـت قربـانی و پسـت — تـا کـه عـین روح او قـرآن شُدسـت
روغنـی کـو شُـد فـدای گـل بـه کـل — خواه روغن بـوی کـن خـواهی تـو گُـل

بـــود در انجیـــل نـــام مصـــطفی — آن ســـر پیغمبـــران، بحـــر صـــفا

بـــود ذکـــر حلیـــه‌هـــا و شـــکل او — بـــود ذکـــر غـــزو و صـــوم و اکـــل او

طایفـــه نصـــرانیان بهـــر ثـــواب — چون رسـیدندی بـدان نـام و خطـاب

بوســه دادنــدی بــر آن نــام شــریف — رو نهادنــدی بــر آن وصــف لطیــف

انــدرین فتنــه کــه گفتــیم آن گــروه — ایمـــن از فتنـــه بدنـــد و از شـــکوه

ایمـــن از شـــر امیـــران و وزیـــر — در پنـــاه نـــام احمـــد مســـتجیر

نســل ایشــان نیــز هــم بســیار شــد — نــور احمــد، ناصــر آمــد، یــار شــد...

حافظ:

ـ صبح خیزی و سلامت طلبی چون حـافظ — هرچه کردم همه از دولت قرآن کـردم

ستاره‌ای بدرخشید و مـاه مجلـس شـد — به غمزه مسأله آموز صد مـدرس شـد

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشـت — دل رمیده مـا را انـیس و مـونس شـد

کرشمه تـو شـرابی بـه عاشـقان بنمـود — که علم بی‌خبر افتاد و عقل بی‌حس شـد

ز راه میکـــده یـــاران عنـــان بگردیـــد — چرا که حافظ از ایـن راه رفـت و مفلـس شـد

ـــ ندیـدم خوشـتر از شـعر تـو حـافظ — بـــه قرانـــی کـــه انـــدر ســـینه داری

ـ ز حافظان جهان کس چـو بنـده جمـع نکـرد — لطـــایف حِکمـــی بـــا نکـــات قرآنـــی

سعدی:

ــ یتیمــی کــه نــاکرده قــرآن درســت		کتــب خــان چنــد ملــت بشســت...

چــه نعــت پســندیده گــویم تــو را		علیــک الســلام ای نبــی الــوری

ـ سعدی اگر عاشـقی کنـی و جـوانی		عشق محمد بـس اسـت و آل محمـد

ـ راستی دفتر سعدی به گلستان ماند		طیباتش به گل و سبزه و ریحان مانـد

اوست پیغمبر و آن نامه به فرقان ماند		وان که او را کند انکار به شیطان ماند

چنــدین هــزار ســکه پیغمبــری زده		اول بــه نــام آدم و آخــر بــه مصــطفی

الهامش از جلیل و پیامش ز جبرئیـل		رأیش نه ازطبیعت ونطقش نه از هوی

در نعت او زبان فصـاحت کـه را رسـد		خودپیش آفتاب چه پرتـو دهـد سـها

فردوسی:

ـ تو را دانـش و دیـن رهانـد درسـت		در رســتگاری بیابــدت جُســت

وگــر دل نخــواهی کــه باشــد نژنــد		نخــواهی کــه دائــم بُــوی مســتمند

بــه گفتــار پیغمبــرت راه جــوی		دل از تیرگــی هــا بــدین آب شــوی

نظامی:

محمــد کــافرینش هســت خــاکش / هــزاران آفــرین بــر جــان پــاکش

چــراغ افــروز چشــم اهــل بیــنش / طـــــراز کارگـــــاه آفـــــرینش

ای شـــاه ســـوار ملـــک هســـتی / ســلطان خــرد بــه چیــره دســتی...

ای حـــــاکم کشـــــور کفایـــــت / فرمانـــــــده فتـــــوی ولایـــــت

ای بـــر ســـدره گشـــته راهـــت / وی منظـــر عـــرش پایگاهـــت

ای خـــاک تـــو توتیـــای بیـــنش / روشـــن بـــه تـــو چشـــم آفـــرینش

آنچــه فــرض دیــن نســل آدمســت / نعت صـدر و بـدر هـر دو عـالم اسـت

آفتـــاب عـــالم دیـــن پـــروران / خواجـــه فرمـــان ده پیغـــامبران

پیشـــوای انبیـــا و مرســـلین / مقتـــدای اولـــین و آخـــرین

صـــادق القـــول زمـــین و آســـمان / صد جهان دریک جهان پاک از جهان

مرجـــع خلـــق و امـــام کائنـــات / فعـل او هـم حجـت و هـم معجـزات

گـــوهر دریـــای تقـــوی ذات او / تـــا ابـــد داعـــی حـــق دعـــوات او

پـــایمرد هـــر دو عـــالم آمـــده / دســـتگیر نســـل آدم آمـــده

عقـل کـل جـزوی ز عکـس جـان او / کـل شـده هـر جـزو از ایمـان او

محمـــد مقتـــدای هـــر دو عـــالم / محمـــــــد مهتـــــــــدای آل آدم

محمـــــد آفتـــــاب آفـــــرینش / مـــه افـــلاک یعنـــی چشـــم بیـــنش

خواجــۀ دنیـــا و دیـــن گـــنج وفـــا / صـــدر و بـــدر هـــر دو عـــالم مصـــطفی

آفتـــاب شـــرع و دریـــای یقـــین / نـــور عـــالم رحمـــهٌ للعـــالمین...

آفـــرینش را جـــز او مقصـــود نیســـت / پاکـــدامن‌تـــر از او موجـــود نیســـت

سؤال: بدون توجه به لایه‌های مختلف قرآن، از جمله نکات علمی منـدرج در قـرآن که با یافته‌های اخیر دقیقاً مطابقت دارد و در یادداشـت سـوم مـورد اشـاره قـرار خواهـد گرفت صرف نظر از اظهارات ادیبان عرب زبان، آیا نظر مولـوی‌هـا، حـافظهـا، عطارهـا و... صائب نخواهد بود؟

ضمناً لازم می‌دانم قبل از پایان این یادداشت حدیث مجعول ذیل که توسط قـائلین به بشری بودن پیامبری مطرح می‌گردد، اجمالاً مورد بررسی قرار گیرد.

گفته‌اند پیامبر اسلام از محلی عبور می‌کردند. ملاحظـه فرمودنـد فـردی بـه تلقـیح درختان نخل مشغول می‌باشد. پیامبر عمل وی را تقبیح نمودند .

برای پیامبر توضیح داد که تلقیح موجب افزایش محصول نخل خواهد شد. پیامبر با شنیدن این سخن فرمودند :

انتم اعلم بامر دنیاکم و انا اعلمُ بامر دینکم. یعنی شما در کار دنیای خود آگاه‌ترید و من در کار دین شما آگاه‌ترم .

برخی همه اعمال و گفتار پیـامبر را حـاکی از حکـم شـرعی نمـی‌داننـد، از ایـن رو معتقدند اگر پیامبر حکمی را به رای خویش بیان کرده باشند، مخالفت با آن جـایز اسـت زیرا در رأی، امکان خطا وجود دارد .

این حدیث بدون تردید جعلی است چرا که :

اولاً: چگونه ممکن است فردی با هوشیاری، درایت و دقت نظر محمـد(ص) بـیش از ۴۰ سال در شبه جزیره عربستان زندگی کرده باشد و از این عمل مرسوم یعنی لقاح نخل مطلع نباشد؟

ثانیاً: چگونه ممکن است فردی اندیشمند دارای نبوغ و عقلانیت چـون محمـد(ص) که مردمان آن روز در مشکلات زندگی، وی را طرف مشورت قرار می‌دادند بـدون آگـاهی از آثار عمل لقاح و بدون مقدمه آن را تقبیح نمایند؟

ثالثاً: چگونه ممکن است محمـد(ص) از آیـه‌ی (و من کل شیء خلقنا زوجین) مطلـع نباشد؟ بنابراین آیه، در صورتی که در آن زمان فقط یک نفر از ضرورت عمل لقاح آگـاهی

داشته باشد او محمد(ص) خواهد بود. اگر گفته شود، شاید این آیه بعد از این واقعه نـازل گردیده است نیز غرض، یعنی الهی بودن پیامبری ثابت می‌گردد .

رابعاً: بسیاری از آیات الهی مانند (ما آتاكُمُ الرسول فخذوه (حشر - ۷)

ما نبطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی (نجم - ۳)

اطیعو الله و اطیعوا الرسول و... (نساء - ۵۱)

لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه (احزاب - ۲۱)

موید مقصود ماست؛ چرا که در غیر این صورت اعتماد به فرمایشات پیامبر متزلـزل می‌گردد.

بنابراین براساس نص صریح قرآن هرچه از پیـامبر صـادر مـی‌شـد، منشـاء وحیـانی داشت. لذا آیات فوق نیز نافی این گونه احادیث خواهند بود.

تاکید می شود در یادداشت سوم اعجاز قرآن به اختصار مورد بررسـی قـرار خواهـد گرفت.

علی وسمقی

۱۴۰۱/۷/۱۰

یادداشت سوم

همان طورکه در یادداشت دوّم در خصوص مسـیر پیـامبری اعـلام گردیـد، در ایـن یادداشت برخی نکات علمی مندرج در قران به اختصار مورد توجه قرار خواهد گرفت.

موریس بوکای فرانسوی که جراح می‌باشد در موارد چنـدی مـوقعیتی داشـته کـه توانسته است نه فقط بدن ها بلکه روان‌ها را نیز بکاود. بدین نحو تحت تـأثیر آمـوزه‌هـای قرآن به این باور رسید که می‌تواند بسیاری از گمشده‌هـا و پاسـخ سـؤالات خـویش را در قرآن جستجو نماید. در این ارتباط با مشقت فراوان عربـی را آموخـت و ضـمن بررسـی و مطالعه قرآن به نتایج بسیار ارزشمندی دست یافت؛ از جمله اینکـه در قـرآن سـخنانی از پدیده‌های طبیعی وجود دارد که از یافته‌هـا، دانـش‌هـای نـوین و کشـفیات قـرون اخیـر محسوب می‌شود. البته قرآن کتابی نیست که هدفش تقریر برخی قوانین حاکم بر جهـان باشد؛ بلکه در خصوص توصیف‌های قدرت مطلقه خداوند است که در آن انسان‌ها به تفکر درباره آفرینش فرا خوانده شده‌اند. این دعوت به تفکر با اشاره به نمودهای در دسترس یـا با قوانین بیان شده از جانب خداوند که بر سازمان جهان حکومت مـی‌کنـد همـراه اسـت. فهم برخی از این مصرحات آسان است اما معنی برخی دیگر را جز با داشتن شناخت‌های علمی لازم نمی‌توان درک کرد. به این بیان که انسان قرون گذشته نمی‌توانست جز معنی ظاهری آنها را تمیز دهد و این امر در برخی حالات او را به نتیجه‌گیری‌هـای اشـتباه کـه

معلول محدودیت دانشی است که در آن زمان داشته، کشانده است.

موریس بوکای، مسلمان فرانسوی متولد ۱۹ ژوئیه ۱۹۲۰ ده‌ها سال قبل اعلام نموده است من در جستجوی این نیز بوده‌ام که آیا در قرآن اشاراتی به پدیده‌هایی که بشر قابلیت درکشان را دارد ولی هنوز از سوی دانش نو تائید نشده است وجود دارد؟ فکر می‌کنم دریافته باشم قرآن اشاراتی راجع به وجود سیاراتی شبیه زمین، در جهان دارد. چندین دانشمند نیز این امر را مقرون به حقیقت تلقی می‌کنند؛ بدون اینکه معلومات جدید بتواند کمترین یقین را بیاورد. اما رأیم بر این قرار گرفت که مطلب مزبور را با قید احتیاط تذکر دهم.

اگر این بررسی را ۳۰ سال پیش آغاز نموده بودم، می‌بایستی واقعیت دیگری را که قرآن اعلام داشته و آنچه فوقاً در مورد نجوم گفته شد نیز می‌افزودم و آن تسخیر فضاست. در آن موقع در نتیجه نخستین آزمایش‌های موشک فضاپیما به نظر می‌رسید شاید روزی بیاید که انسان واجد امکانات مادی لازم برای گریز از حول و حوش زمین شود و به تفحص فضا بپردازد. آنگاه می‌دانستم آیه‌ای در قرآن وجود دارد که پیش‌بینی می‌کند روزی بشر به چنین پیروزی دست خواهد یافت. این پیشگویی اینک تحقق یافته است. موضوع بسیار قابل توجه این است که چند ده سال بعد از پیش‌بینی وی که براساس آیه ۱۲ سوره ۶۵ (خواست که هفت آسمان و همانند آنها زمین‌ها بیافرید. فرمان او میان آسمان‌ها جاری است تا بدانید که خدا بر هر چیز قادر است و به هرچیز احاطه دارد).

و نیز برخی روایات از جمله در دعای کلمات فرج (لا إلهَ إلّا اللّٰهُ الحَلِيمُ الكَرِيمُ، لَاإلهَ إلّا اللهُ العَلِيُّ العَظِيمُ، سُبْحانَ اللهِ رَبِّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الأَرَضِينَ السَّبْعِ، وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَمَا

تَحْتَهُنَّ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ...)

وجود زمین‌های متعدد را مطرح نموده است در سال جاری براساس گزارش ناسا لیست تصاویر جیمز وب که در ۲۱ تیرماه سال ۱۴۰۱ منتشر گردید، یک تصویر فراژرف از خوشه‌های کهکشانی که در اثر پدیده لنز گرانشی و خمش نورف اجرام بسیار دور در پشت خوشه‌ها نیز دیده می‌شود تصاویری از سیاراتی که تا ۹۵ درصد شبیه به زمین می‌باشند ارائه گردیده است و آیا امروز پیش‌بینی این پژوهشگر قرآنی تحقق نیافته است؟

مثال دوّم: سوره نوح آیات ۱۳ تا ۱۶ می‌فرماید:

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا (۱۳)

چرا در ملاحظات و محاسبات خود خداوند را درنظر نمی‌گیرید (۱۳)

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا (۱۴)

و حال آنکه شما را مرحله به مرحله خلق کرده است (۱۴)

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا (۱۵)

مگر ملاحظه نکرده اید که چگونه خدا هفت آسمان را تودرتو آفریده است (۱۵)

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا (١٦)

و ماه را در میان آنها روشنایی بخش گردانید و خورشید را [چون] چراغی قرار داد (۱۶)

در حالی که پیدایش هدفمند و شگفت‌انگیز شما را از یک هسته اولیه به طورهای

مختلف یعنی نطفه، علقه، مضغه و غیره رقم زد که توضیح مختصر آن خواهد آمد.

آیا به کیفیت و چیدمان هفت لایه اتمسفر زمین که نقش حفاظتی و حمایت حیات را به عهده دارد، نمی‌نگرید؟ ماه را به صورت نور در این طبقات قرار داده وخورشید را بـه صورت چراغ، در این لایه، اولاً خداوند صفات قمر و خورشید را تفکیک نموده است؛ چـرا که ماه را به عنوان نور که مانند آینه حالت انعکاسی خواهد داشت معرفی و خورشید را به عنوان چراغ که تشعشعات آن از خود و تابنده نور می‌باشد اعلام کرده اسـت. نکتـه دیگـر در آیه وَجَعَلَ اَلقَمَرَ فِيهِنَ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا بدون اشاره به محل خورشید، مکـان مـاه را درون اتمسفر زمین مشخص فرموده است و امروز براسـاس آخـرین اکتشـافات علمـی اثبات گردیده است که ماه در لایه هفتم جو، یعنـی مگنوتسـفر قـرار گرفتـه و خورشـید خارج از این طیف می‌باشد.

همان طور که قبلاً نیز اشاره گردید این آیات مربوط به چهارده قرن قبل بوده و باور این شگفتی‌ها در عصر علم و فضا باعث افزایش ایمان قرآن پژوهان و دانشمندان گردیـده است.

مثال سوم:

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ . سوره صافات آیه (٦)

ما آسمان دنیا (نزدیک‌تر) را به زینت ستارگان آراستیم.

براساس اکتشافات علمی قرن اخیر زیبایی‌های مورد اشاره منحصر به فضای زیـرین جو یعنی آسمان دنیاست. آری همان طوری که در کتاب‌های متعـدد علمـی آورده شـده است رنگ لاجوردی آسمان، شفق سرخ رنگ و تلألو ستارگان، حرکـت زیبـای ابرهـا و... خاص طبقه زیرین جو می‌باشد که به دلیل غلظت و ویژگی هوا امکان تجزیه نور و زینـت

مورد اشاره فراهم می‌گردد، در صورتی که آسمان خارج از جو زمین، سیاه رنگ و ساکت به نظر می‌رسد.

مثال چهارم: مراحل تکمیل زمانی هفت آسمان

برحسب آنچه اخترشناسان می‌گویند، به ندرت ستاره‌ای را می‌توان یافت که همچون زمین دارای جو باشد. زمین نیز در آغاز اتمسفر امروزی را نداشت و طی فرایندی از چرخه حیات گیاهی، به تدریج جو امروزی را پیدا کرد. این هم از معجزات شگفت‌آور قرآن است که این نکته را نیز ناگفته نگذاشته است:

قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ (۹) وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ (۱۰) ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ (۱۱) فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (۱۲) (فصلت، ۹-۱۲)

بگو چرا (نقش) خدائی را که زمین را در دو دوران آفرید، نادیده می‌گیرید وبرای او همتایانی قرار می‌دهید؟ این است صاحب اختیار و سرور جهانیان (نه دیگری). (۹) و طی چهار دوران، کوه‌های ثابت را روی زمین پدید آورد و در آن برکت نهاد و مواد غذائی آن را متناسب با نیاز و درخواست (تکوینی موجودات) اندازه نهاد. (۱۰) آنگاه به (تکمیل و تنظیم) آسمان پرداخت؛ در حالی که هنوز گازی شکل بود و به آسمان و زمین (به زبان آفرینش) گفت: خواه یا ناخواه (به نظم و ترتیب) در آیید. گفتند: با میل و رغبت به (قبول) نظم در آمدیم. (۱۱) سپس آن توده گاز را طی دو دوران به (صورت) هفت

آسمان تقدیر کرد و به هر آسمان برنامه‌اش را وحی کرد؛ (بـه ایـن ترتیـب کـه) آسـمان نزدیکتر را با چراغ‌هائی آراستیم و محفوظ داشتیم. این اسـت تقـدیر انـدازه‌گیری و نظـم خدای فرادست دانا. (۱۲)

آری بسیاری از آیات قرآن در عین سادگی حاوی پیام‌های بلندی است که حقیقـت آن متناسب با پیشرفت معارف و دانش بشری آشکار می‌شود.

به منظور اختصار به چند نمونه دیگر صرفاً تیتر وار اشاره می‌گردد:

مثال پنجم:

اصل زندگی از آب است (و من الماء کل شییء حی).

مثال ششم:

مراحل تکامل جنین انسانی مشروح در قرآن، دقیقاً با آخـرین داده‌هـا و یافتـه‌هـای جنین‌شناسی هماهنگ می‌باشد.

مثال هفتم:

قرآن مجید در سوره یونس آیه ۲۹ ماجرای نجات بدن فرعون از غرق شدن را آورده است. اخیراً جسد مومیایی شده فرعون در فرانسه مورد بررسی و آزمـایش قـرار گرفـت و غرق شدن فرعون متناسب با آیات قرآن، مورد تائید قرار می‌گیرد.

مثال هشتم:

قرآن مجید در سوره قیامت آیه ۳ و ۴ می‌فرماید (آیا انسان می‌پندارد که ما هرگـز

استخوان‌های (پوسیده) او را جمع نمی‌کنیم؟ البتـه [چنـین خـواهیم کـرد] درحـالی‌کـه توانائیم بر اینکه حتی سر انگشتان او [اثر انگشت ها] را دوباره بازسازی کنیم) در صورتی که تفاوت خطوط سر انگشتان آدمی و علم انگشت نگاری حدوداً سیصد سال قبـل مـورد توجه قرار گرفته است. مثال‌های فراوان دیگری وجود دارد که علاقه‌منـدان مـی‌تواننـد از طریق کتب مربوط پیگیری نمایند.

با توجه به معلومات بشری در عصر پیامبر، عنصر اصالت و هماهنگی آیات قـرآن بـا آخرین یافته‌های علمی اخیر آیا می‌توان در الهی بودن قرآن تردید نمود؟

بنابراین با عنایت به این مختصر به ویژه در دو یادداشت اخیر بدون تردید مـی‌تـوان گفت آنجایی‌که قائلین به کثرت‌گرایی می‌گویند چـون انسـان‌هـا نمـی‌تواننـد واقعیـت را دریابند بنابراین به ناچار هر کسی از ظن خود یار خداوند می‌شود و غالباً برای توجیه این نظریه از تمثیلی استفاده می‌کنند و می‌گویند ما انسان‌ها در مواجهـه بـا خداونـد و عـالم غیب مانند نابینایان در مواجهه با یک فیل هسـتیم، در اتـاقی تاریـک. و ایـن توجیحـات متفاوت را فاقد اشکال می‌دانند. این تمثیل خطاست!! بهتر است گفته شود برخورد انسان با غیب مثل برخورد انسان‌های بینا اما در تاریکی با فیلی است که هرگز آن را ندیده انـد؛ اگر شمعی در دست بیننده قرار گیرد او تصویر روشنی از فیل خواهد داشت.

این اشکال ناشی از آن است که کسانی می‌کوشند تصـورات دینـی انسـان معمـولی (عوام) را مبنای اعتقادات او قرار داده، آن را توجیه و نفس معرفت بخش وحـی را نادیـده بگیرند. واقعیت آن است که وحی همان شمعی است در دست ما انسان ها برای شـناخت حقیقت.

در کــف هــرکس اگــر شــمعی بــدی	اخـــتلاف از کفشـــان بیـــرون شـــدی
چشم حس همچون کف دست است و بس	نیســـت کـــف بـــر همـــه او دســـترس
چشــم دریــا دیگــر اســت و کــف دگــر	کـــف بهـــل وز دیـــده دریـــا نگـــر

(مولوی)

ابن عربی نیز میگوید: همه ادیان نورند و دین محمد (ص) در میان این نورها مانند نور خورشید در میان ستارگان می‌درخشد.

ضمناً در یادداشت چهارم صرفا برخی آیات منتخب ارائه خواهد شد.

علی وسمقی

۱۴۰۱/۷/۲۰

یادداشت چهارم

همان طوری که در یادداشت های قبل اشاره شد، معیار انتخاب بایـد علمـی، عقلـی برهانی و برمبنای شناخت باشد و در این ارتباط نمونه هایی از آیـات قـرآن مجیـد، ارائـه می‌گردد:

گر به دیوار غزل صدر نشینیم چه عجب؟ سال ها بندگی صاحب دیوان کردم
صبح خیزی و سلامت طلبی چون حافظ هر چه کردم همه از دولت قرآن کردم

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ سوره ۱۷, آیه ۹

بی تردید این قرآن به استوارترین آیین هدایت می کند.

وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا سوره ۹, آیه ۴۰

و شعار کافران را پست تر قرار داد و شعار خداست که شعار والاتر و برتر است.

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ سوره ۲, آیه ۲

در [وحی بودن و حقّانیّت] این کتابِ [با عظمت] هیچ شکی نیست؛ سراسرش برای پرهیزکاران هدایت است.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ سوره ۱۵, آیه ۹

همانا ما قرآن را نازل کردیم و یقیناً ما نگهبان آن [از تحریف و زوال] هستیم.

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ سوره ۷, آیه ۵۲

و برای آنان کتابی [عظیم و با ارزش] آوردیم که آن را از روی دانشی [گسترده و دقیق] بیان کردیم؛ در حالی که برای گروهی که ایمان آوردند، سراسر هدایت و رحمت است.

إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ سوره ۷۲, آیات ۱و۲

همانا ما قرآن شگفت آوری شنیدیم که به سوی راه راست هدایت می کند.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا سوره ۴, آیه ۱۷۴

ای مردم! یقیناً از سوی پروردگارتان برای شما برهان [و دلیلی چون پیامبر و معجـزاتش] آمد و نور روشنگری [مانند قرآن] به سوی شما نازل کردیم.

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ سوره ۱۶, آیه ۸۹

و این کتاب را بر تو نازل کردیم که بیانگر هر چیزی و هدایت و رحمـت ومـژده ای بـرای تسلیم شدگان [به فرمان های خدا] ست.

الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ سوره ۱۵, آیه ۱

الر ـ این [آیات بلندمرتبه] آیات کتاب الهی و آیات قرآنِ روشنگر [با عظمت] است.

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ سـوره ۳۹, آیـه ۱۸

آنان که سخن را می شنوند و از بهترینش پیـروی مـی کننـد، ایناننـد کسـانی کـه خـدا هدایتشان کرده و اینان همان خردمندانند.

وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا سوره ۱۷, آیه ۸۵

و از دانش و علم جز اندکی به شما نداده اند.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ سوره ۱۷, آیه ۳۶

از چیزی که به آن علم نداری [بلکه برگرفته از شنیده ها، ساده نگری ها، خیالات و اوهام است] پیروی مکن.

إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا سوره ۱۰, آیه ۳۶

یقیناً گمان و ظن به هیچ وجه انسان را از حق بی نیاز نمی کند.

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ سوره ۲۷, آیه ۶۴

بگو: اگر راستگویید دلیل خود را بیاورید.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ سوره ۲, آیه ۴۲

حق را با باطل مخلوط نکنید [تا تشخیص دادنشان بر مردمِ جویای حق دشوار نشود] وحق را [که قرآن وپیامبر است] در حالی که می دانید [و می شناسید، از مردم] پنهان نکنید.

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا سوره ۴, آیه ۸۲

آیا به قرآن [عمیقاً] نمی اندیشند؟ چنانچه از سوی غیر خدا بود، همانا در آن اختلاف و ناهمگونی بسیاری می یافتند.

قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ سوره ۳۹, آیه ۲۸

قرآنی است گویا و روشن، بدون هیچ گونه انحراف و کژی.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا سوره ۱۸, آیه ۱

همه ستایش ها ویژه خداست که این کتاب را بر بنده اش نازل کرد و برای آن هیچ گونه انحراف و کژی قرار نداد.

إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ سوره ۲, آیه ۲۳

و اگر در آنچه ما بر بنده خود[محمّد (صلی الله علیه وآله)] نازل کرده ایم، شک دارید [که وحی الهی است یا ساخته بشر] پس سوره ای مانند آن رابیاورید و [برای این کار] غیر از خدا، شاهدان و گواهان خود را [از فُصحا و بُلغای بزرگ عرب به یاری] فرا خوانید اگر [در گفتار خود که این قرآن ساخته بشر است نه وحی الهی]راستگویید.

وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ سوره ۲۱, آیه ۵۰

و این [قرآنی] که آن را نازل کرده ایم، ذکر و پندی پرمنفعت است؛ آیا باز هم شما منکر آن هستید؟

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ سوره ۲۱, آیه ۱۰

بی تردید کتابی به سوی شما نازل کردیم که مایه [شـرف، بزرگـواری، رشـد و سـعادت] شما در آن است؛ آیا نمی اندیشید .

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ سوره ۵۴, آیه ۳۲

و یقیناً ما قرآن را برای پند گرفتن آسان کردیم، پس آیا پند گیرنده ای هست؟

هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ. أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ سوره ۴۵, آیات ۲۰و۲۱

این [قرآن و آیین] وسایل بینایی و بصیرت برای مردم و سراسر هـدایت و رحمـت بـرای گروهی است که [حقایق را] باور دارند. آیا کسانی که مرتکب گناهان شدند، گمـان دارنـد آنان را مانند کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند، قرار می دهـیم کـه زندگی و مرگشان یکسان باشد؟ چه بد داوری می کنند.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ سوره ۲, آیه ۲۵۶

در دین، هیچ اکراه و اجباری نیست [کسـی حـق نـدارد کسـی را از روی اجبـار وادار بـه پذیرفتن دین کند؛ بلکه هر کسی باید آزادانه با به کارگیری عقل و با تکیـه بـر مطالعـه و تحقیق، دین را بپذیرد]. مسلماً راه هدایت از گمراهی [به وسیله قـرآن، پیـامبر و امامـان معصوم] روشن و آشکار شده است. پس هر که به طاغوت [که شیطان، بت و هـر طغیـان گری است] کفر ورزد و به خدا ایمان بیاورد، بی تردید به محکم ترین دستگیره کـه آن را

گسستن نیست، چنگ زده است و خدا شنوا و داناست.

بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ . وَلَوْ أَلْقَى مَعَاذِيرَهُ سوره ۷۵, آیات ۱۴و۱۵

بلکه انسان خود به وضع خویش بیناست و هر چند [برای توجیه گناهانش] بهانه ها بتراشد.

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ سوره ۳۹, آیه ۴۱

ما این کتاب را برای [هدایت] مردم به حق و راستی بر تو نازل کرده ایم؛ پس هر که هدایت یافت، به سود خود هدایت یافته و هر که گمراه شد، فقط به زیان خود گمراه می شود و تو بر آنان نگهبان و کارساز نیستی.

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ سوره ۶, آیه ۱۲۵

پس کسی را که خدا بخواهد هدایت کند، سینه اش را برای [پذیرفتن] اسلام می گشاید و کسی را که [به خاطر لجاجت و عنادش] بخواهد گمراه نماید، سینه اش را چنان تنگ می کند که گویی به زحمت در آسمان بالا می رود؛ خدا این گونه پلیدی را بر کسانی که ایمان نمی آورند، قرار می دهد.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ سوره ۴۱, آیه ۴۶

کسی که کار شایسته انجام دهد، به سود خود اوست و کسی که مرتکب زشتی شود به زیان خود اوست و پروردگارت ستمکار به بندگان نیست .

وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ. وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ سوره ۲۷, آیات ۹۲و۹۳

و اینکه قرآن را بخوانم؛ پس هر که راه یابد فقط به سود خود راه یافته است و هر که گمراه شود [آثار شوم گمراهی فقط متوجه خود اوست] پس [به مردم] بگو: من فقط از بیم دهندگانم و بگو: همه ستایش ها ویژه خداست؛ به زودی نشانه های خود را [که شکست شما و گرفتاری های سخت دنیایی و مرگ و عذاب آخرت است] به شما [مشرکان و کافران] نشان خواهد داد؛ پس آنها را [به خوبی] خواهید شناخت و پروردگارت از آنچه انجام می دهید، بی خبر نیست .

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ. لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ سوره ۸۱, آیات ۲۷و۲۸

قرآن فقط وسیله یادآوری و پند برای جهانیان است؛ برای هرکس از شما که بخواهد [در همه شؤون زندگی مادی و معنوی] راه مستقیم بپیماید.

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا سوره 25, آیه 43

آیا کسی که هوای [نفسش] را معبود خود گرفته دیدی؟ آیا تو می توانی کارساز ونگهبان او باشی [که او را به میل خود به راه راست هدایت کنی؟]

مَثَـلُ الَّـذِينَ اتَّخَـذُوا مِـنْ دُونِ الـلَّهِ أَوْلِيَـاءَ كَمَثَـلِ الْعَنْكَبُـوتِ اتَّخَـذَتْ بَيْتًـا وَإِنَّ أَوْهَـنَ الْبُيُـوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ .إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ .وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ سوره **25**, آيات **41,42,43**

داستان کسانی که به جای خدا سرپرستانی گرفته اند، مانند داستان عنکبـوت اسـت کـه خانه ای [بی دیوار، بـی سـقف و بـی حفـاظ] بـرای خـود بنـا کـرده باشـد و بـی تردیـد سست ترین خانه ها خانه عنکبوت است؛ اگر [به این واقعیت] معرفت و شناخت داشـتند [بت ها را سرپرستان خود نمی گرفتند.] یقیناً خدا می داند به جـای او چـه چیزهـایی را می پرستند [چیزهایی کـه نـه دارای ارزش و اعتبارنـد و نـه قـدرت تصـرف در کـاری را دارند!!] و فقط او توانای شکسـت ناپـذیر و حکـیم اسـت و ایـن مثـل هـا را بـرای مـردم می زنیم؛ ولی جز اهل معرفت و دانش در آنها تعقّل نمی کنند.

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ سوره **3**, آيه **18**

خدا در حالی که برپا دارنده عدل است [با منطق وحی، با نظام مُتقن آفـرینش و بـا زبـان همه موجودات] گواهی می دهد که هیچ معبودی جـز او نیسـت و فرشـتگان و صـاحبان دانش نیـز گـواهی مـی دهنـد کـه هـیچ معبـودی جـز او نیسـت؛ معبـودی کـه توانـای شکست ناپذیر و حکیم است.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ سوره 21, آیه 22

اگر در آسمان و زمین معبودانی جز خدا بود بی تردید آن دو تباه می شد؛ پس منزّه است خدای صاحب عرش از آنچه [او را به ناحق به آن] وصف می کنند .

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ سوره 14, آیه 10

پیامبرانشان گفتند: آیا در خدا که آفریننده آسمان ها و زمین است، شکی هست؟

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ سوره 50, آیه 6

آیا با تأمل به آسمان بالای سرشان ننگریستند که چگونه آن را بنا کرده و بیاراستیم و آن را هیچ شکاف [و ناموزونی] نیست؟

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ. أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ .أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ سوره 56, آیات 59,58,57

ما شما را آفریدیم،؛پس چرا [آفرینش دوباره خود را پس از مرگ] باورنمی کنید؟ آیا از [حالات و دگرگونی‌های] نطفه ای که در رحم می ریزید آگاه هستید؟ آیا شما آن را [تا انسانی معتدل و آراسته شود] می‌آفرینید یا ما آفریننده ایم؟

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ. ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ.ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ.ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ.ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ.وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ. سوره 23, آیات ۱۲-۱۷

و یقیناً ما انسان را از [عصاره و] چکیده ای از گِل آفریدیم؛ سپس آن را نطفه ای در قرارگاهی استوار [چون رحم مادر] قرار دادیم. آنگاه آن نطفه را علقه گرداندیم. پس آن علقه را به صورت پاره گوشتی درآوردیم. پس آن پاره گوشت را استخوان هایی ساختیم و بر استخوان ها گوشت پوشاندیم؛ سپس او را با آفرینشی دیگر پدید آوردیم؛ پس همیشه سودمند و بابرکت است خدا که نیکوترین آفرینندگان است. سپس همه شما بعد از این می میرید. آن گاه شما مسلماً روز قیامت برانگیخته می شوید و بی تردید بالای سرتان هفت آسمان [که هر یک بر فراز دیگری است] آفریدیم و ما از آفریده ها بی خبر نیستیم.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى سوره ۵۳, آیه ۵۵

پس [ای انسان!] در کدام یک از نعمت های پروردگارت تردید می کنی [که آیا از سوی خدا هست یا نیست؟!]

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ سوره 23, آيات ۲۸و۲۹

چگونه به خدا کفر می ورزید در حالی که [پیش از دمیده شدن روح به کالبدتان ترکیبی از عناصر] مرده بودید؛ پس شما را حیات بخشید؛ سپس شما را می میراند؛ آنگاه دوباره زنده می کند؛ سپس به سوی او بازگردانده می شوید .اوست که همه آنچه را در زمین است برای شما آفرید؛ سپس آفرینش آسمان را [که به صورت ماده ای دود مانند بود] اراده کرد و آن را به شکل هفت آسمان [همراه با نظامی استوار] درست و نیکو قرار داد و او [به قوانین و محاسباتِ] همه چیز داناست.

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ. أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ. لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ سوره ۵۶, آيات ۶۳و۶۴و۶۵

مرا خبر دهید آنچه را می کارید. آیا شما آن را می رویانید، یا ما می رویانیم؟ به یقین اگر بخواهیم، آن را ریز ریز کرده و خاشاک می کنیم که متأسف و شگفت زده می شوید.

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا. أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا. وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا. وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا سوره ۷۱, آیات ۱۴-۱۷

در حالی که شما را مرحله به مرحله [خاک، نطفه، علقه، مضغه، گوشت، استخوان و...] آفریده است. آیا ندانسته اید که خدا هفت آسمان را چگونه بر فراز یکدیگر آفرید؟ و ماه را در میان آنها روشنی بخش و خورشید را چراغ فروزان قرار داد و خدا شما را از زمین [مانند] گیاهی رویانید.

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ سوره ۳۷, آیه ۶

همانا ما آسمان دنیا را به زیور ستارگان آراستیم.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ سوره ۳۰, آیه ۸

آیا در [خلوت] درون خود نیندیشیده اند؟ [که] خدا آسمان ها و زمین و آنچه را میان آنهاست، جز به حقّ و راستی و برای مدتی معین نیافریده است و همانا بسیاری از مردم به دیدار [قیامت و محاسبه اعمال به وسیله] پروردگارشان کافرند.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَٰلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ. إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ. سوره ۱۰, آیات ۵و۶

اوست که خورشید را فروزان و ماه را تابان قرار داد و برای ماه منازلی [چون هلال، تربیع بدر و محاق] مقدّر ساخت تا شمار سال و حساب [ماه، هفته، اوقات امور زندگی و تنظیم برنامه های معیشت] را بدانید. خدا آنها را جز به درستی و راستی نیافریده؛ او نشانه ها را برای گروهی که دانایند [بدون هر گونه ابهام] بیان می کند. به یقین در رفت و آمد شب و روز و آنچه را خدا در آسمان ها و زمین پدید آورد، برای گروهی که همواره تقوا پیشه اند، نشانه هایی [بر توحید، ربوبیّت و قدرت خدا] ست.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ. ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ .كَذَٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ سوره ۱۰, آیات ۳۱و۳۲و۳۳

کیست که زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می آورد؟ و کیست که همواره امور [جهان هستی] را تدبیر می کند؟ به زودی خواهند گفت: خدا پس بگو: آیا [از پرستش غیر او] نمی پرهیزید؟! این است خدا پروردگار حقیقی شما؛ بنابراین بعد از حق چیزی جز گمراهی و ضلالت وجود دارد؟ پس چگونه شما را از حق بازمی گردانند؟ این گونه فرمان قاطعانه پروردگارت درباره فاسقان محقّق و ثابت شد که اینان [به سبب گناه و لجاجت] ایمان نمی آورند.

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ . سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ سوره ۲۳, آیات ۸۶و۸۷

بگو: مالک آسمان های هفتگانه و پروردگار عرش بزرگ کیست؟ خواهند گفت: [آنها هم] در سیطره مالکیّت خداست. بگو: آیا [از پرستش بتان] نمی پرهیزید؟

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ . هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ سوره ۴۰, آیات ۶۷و۶۸

اوست که شما را از خاک آفرید؛ سپس از نطفه، آن گاه از علقه، سپس به صورت طفلی [از رحم مادران] بیرون می فرستد، تا به کمال نیرومندی و قوت خود برسید؛ آنگاه پیر و سالخورده شوید و برخی از شما پیش از رسیدن به این مراحل قبض روح می شوید و [برخی زنده می مانید] تا به آن مدتی که معین و مقرّر است برسید و برای اینکه شما [درباره حق] تعقّل کنید .اوست که زنده می کند و می میراند و چون پدید آمدن چیزی را اراده کند، فقط به آن می گوید: باش؛ پس بی درنگ موجود می شود.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ سوره ۸۸, آیه ۱۷

آیا با تأمل به شتر نمی نگرند که چگونه آفریده شده؟

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ سوره ۱۶, آیه ۶۶

و بی تردید برای شما در دام ها عبرتی است؛ [عبـرت در اینکـه] از درون شـکم آنـان از میان علف های هضم شده وخون، شیری خالص و گوارا به شـما مـی نوشـانیم کـه بـرای نوشندگان گواراست.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ سوره ۳۱, آیه ۲۰

آیا ندانسته اید که خدا آنچه را در آسمان ها و آنچه را در زمین است، مسـخّر و رام شـما کرده و نعمت های آشکار و نهانش را بر شما فراوان و کامل ارزانی داشته و برخی از مردم اند که همواره بدون هیچ دانشی [بلکه از روی جهل و نادانی] و بدون هیچ هدایتی و هیچ کتاب روشنی درباره خدا مجادله و ستیز می کنند.

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ . وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ سوره ۲۹, آیات ۶۳و۶۴

و اگر از آنان بپرسی: چه کسی از آسمان آبی نازل کرد و به وسیله آن زمین را پس از مردگی اش زنده ساخت؟ بی تردید خواهند گفت: خدا. بگو: همه ستایش ها ویژه خداست [و مشرکان دور از حقیقت اند]، بلکه بیشترشان تعقّل نمی کنند و این زندگی دنیا جز سرگرمی و بازی نیست و بی تردید سرای آخرت، همان زندگی [واقعی و ابدی] است؛ اگر اینان معرفت و دانش داشتند [دنیا را به قیمت از دست دادن آخرت برنمی گزیدند.]

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَايَعْلَمُونَ سوره ۳۰, آیه ۳۰

پس [با توجه به بی پایه بودن شرک] حق گرایانه و بدون انحراف با همه وجودت به سوی این دین [توحیدی] روی آور، [پای بند و استوار بر] سرشت خدا که مردم را بر آن سرشته است، باش. برای آفرینش خدا هیچ گونه تغییر و تبدیلی نیست؛ این است دین درست و استوار؛ ولی بیشتر مردم معرفت و دانش [به این حقیقت اصیل] ندارند.

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ سوره ۳۱, آیه ۲۲

و هرکس همه وجود خود را به سوی خدا کند، در حالی که نیکوکار باشد، بی تردید به محکم ترین دستگیره چنگ زده است و سرانجام و عاقبت همه کارها فقط به سوی خداست.

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ. ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ. ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ سوره ۳۲, آیات ۷و۸و۹

همان کسی که آنچه را آفرید، نیکو ساخت و آفرینش انسان را از گِل آغاز کرد؛ سپس نسل او را از چکیده ای از آب پست و بی مقدار قرار داد؛ آنگاه او را [از جهت اندام] درست و نیکو نمود و از روح خود در وی دمید و برای شما گوش و چشم و قلب آفرید در حالی که اندک سپاس گزاری می کنید.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ . وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ سوره ۳۵, آيات ۲۷و۲۸

آيا ندانسته ای که خدا از آسمان آبی نازل کرده است؛ پس به وسيله آن ميوه هايی که رنگ هايش گوناگون است، پديد آورده ايم و در برخی از کوه ها راه هايی است به رنگ های مختلف: سپيد و سرخ و سياه پر رنگ و نيز از انسان ها و جنبدگان و چهارپايان [مانند ميوه ها و راه های کوهستانی] رنگ های گوناگون وجود دارد. از بندگان خدا فقط دانشمندان از او می ترسند؛ يقيناً خدا توانای شکست ناپذير و بسيار آمرزنده است.

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ سوره ۳۶, آيه ۳۶

منزّه [از هر عيب و نقصی] است آنکه همه زوج ها را آفريد از آنچه زمين می روياند و از وجود خودشان و از آنچه نمی دانند.

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ . وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ . قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ سوره ۳۶, آيات ۷۷-۸۳

آيا انسان ندانسته که ما او را از نطفه ای [پست و ناچيز] آفريده ايم و اينک ستيزه گری آشکار است؟ در حالی که آفرينش نخستين خود را از ياد برده برای ما مثلی زد [و] گفت:

چه کسی این استخوان ها را در حالی که پوسیده اند، زنده می کند؟ بگو: همان کسی که نخستین بار آن را پدید آورد. زنده اش می کند و او به هر چیزی داناست؛ همان کسی که برای شما از درخت سبز، «آتش زنه» آفرید، که اکنون شما از آن آتش مـی افروزیـد .آیـا کسی که آسمان ها و زمین را آفریده است، قدرت ندارد کـه [پـس از مرگشـان] هماننـد آنان را بیافریند؟ چرا قدرت دارد؛ زیرا اوست که آفریننده بسیار داناست .شأن او این است که چون پدید آمدن چیزی را اراده کند، فقط بـه آن مـی گویـد: بـاش، پـس بـی درنـگ موجود می شـود. بنـابراین [از هـر عیـب و نقصـی] منـزّه اسـت خـدایی کـه مالکیّـت و فرمانروایی همه چیز به دست اوست و به سوی او بازگردانده می شوید.

وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ سوره ۳۶, آیه ۶۱

و اینکه مرا بپرستید که این راهی است مستقیم.

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ سوره ۲, آیه ۱۶۳

و خدای شما خدای یگانه است. جز او خدایی نیست. رحمتش بـی انـدازه و مهربـانی اش همیشگی است.

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ سوره ۲۴, آیه ۳۵

خدا نور آسمان ها و زمین است؛ وصف نورش مانند چراغدانی است که در آن، چراغ پر فروغی است و آن چراغ در میان قندیل بلورینی است که آن قندیل بلورین، گویی ستاره تابانی است [و آن چراغ] از [روغن] درخت زیتونی پربرکت که نه شرقی است و نه غربی افروخته می شود [و] روغن آن [از پاکی و صافی] نزدیک است روشنی بدهد گرچه آتشی به آن نرسیده باشد. نوری است بر فراز نوری؛ خدا هر کس را بخواهد به سوی نور خود هدایت می کند و خدا برای مردم مثل ها می زند [تا حقایق را بفهمند] و خدا به همه چیز داناست .

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ. هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ سوره ۶۱, آیات ۸و۹

می خواهند نور خدا را با دهان هایشان خاموش کنند در حالی که خدا کامل کننده نور خود است؛ گرچه کافران خوش نداشته باشند. اوست که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا آن را بر همه ادیان پیروز کند، گرچه مشرکان خوش نداشته باشند.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ سوره ۶۲, آیه ۲

اوست که در میان مردم بی سواد، پیامبری از خودشان برانگیخت تا آیات او را بر آنان بخواند و آنان را [از آلودگی های فکری و روحی] پاکشان کند و به آنان کتاب و حکمت بیاموزد و آنان به یقین پیش از این در گمراهی آشکاری بودند .

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَى لِلْمُحْسِنِينَ. إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ سوره ۴۶, آیات ۱۲و۱۳

[چگونه یک دروغ قدیمی است] در حالی که پیش از آن کتاب موسی پیشوا و رحمت بود [و از نزول آن بر پیامبر اسلام خبر داده] و این قرآن تصدیق کننده [آن] است در حالی که به زبان عربی [فصیح و گویا] ست تا ستمکاران را بیم دهد و برای نیکوکاران بشارتی باشد .بی تردید کسانی که گفتند: پروردگار ما الله است، سپس [در میدان عمل بر این حقیقت] استقامت ورزیدند، نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند .

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ سوره ۶۱, آیه ۶

و [یاد کن] هنگامی را که عیسی پسر مریم گفت: ای بنی اسرائیل! به یقین من فرستاده خدا به سوی شمایم. تورات را که پیش از من بوده، تصدیق می کنم و به پیامبری که بعد از من می آید و نامش «احمد» است، مژده می دهم.

وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ سوره ۶۸, آیه ۴

و یقیناً تو بر بلندای سجایای اخلاقی عظیمی قرار داری.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا سوره ۴۸, آیه ۲۹

محمّد، فرستاده خداست و کسانی که با او هستند بر کافران سرسخت و در میان خودشان با یکدیگر مهربانند. همواره آنان را در رکوع و سجود می بینی که پیوسته فضل و خشنودی خدا را می طلبند؛ نشانه آنان در چهره شان از اثر سجود پیداست. این است توصیف آنان در تورات و اما توصیفشان در انجیل این است که وجودشان چون زراعتی است که جوانه های خود را رویانده پس تقویتش کرده تا ستبر و ضخیم شده و در نتیجه بر ساقه هایش [محکم و استوار] ایستاده است؛ به طوری که دهقانان را [از رشد و انبوهی خود] به تعجب می آورد تا خدا به وسیله [انبوهی و نیرومندی] مؤمنان، کافران را به خشم آورد [و] خدا به کسانی از آنان که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند آمرزش و پاداشی بزرگ وعده داده است.

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ سوره ۳, آیه ۱۰۳

همگی به ریسمان خدا [قرآن و اهل بیت (علیهم السلام)] چنگ زنید و پراکنده و گروه گروه نشوید و نعمت خدا را بر خود یاد کنید، آنگاه که [پیش از بعثت پیامبر و نزول قرآن] با یکدیگر دشمن بودید؛ پس میان دل های شما پیوند و الفت برقرار کرد، در نتیجه به رحمت و لطف او با هم برادر شدید و بر لب گودالی از آتش بودید پس شما را از آن نجات داد؛ خدا این گونه، نشانه های [قدرت، لطف و رحمت] خود را برای شما روشن می سازد تا هدایت شوید.

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ سوره ۶, آیه ۱۲

بگو: مالکیّت و فرمانروایی آنچه در آسمان ها و زمین است در سیطره کیست؟ بگو: در سیطره خداست که رحمت را بر خود لازم و مقرّر کرده است؛ یقیناً همه شما را در روز قیامت که تردیدی در آن نیست جمع خواهد کرد. فقط کسانی که سرمایه وجودشان را تباه کرده اند، ایمان نمی آورند .

إِنَّمَا إِلَٰهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا سوره ۲۰, آیه ۹۸

معبود شما فقط خدای یکتاست که جز او معبودی نیست. دانش او همه چیز را فرا گرفته است .

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ سوره ۲۳, آیه ۱۱۷

و هر کس با خدا معبود دیگری بپرستد [که] هیچ دلیلی بر حقّانیّت آن ندارد، حسابش فقط نزد پروردگار اوست؛ بدون تردید کافران، رستگار نمی شوند.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا سوره ۴, آیه ۱۷۱

ای اهل کتاب! در دین خود غلوّ [و افراط] نورزید [و از چهارچوب آیات نازل شده از سوی خدا و آنچه پیامبران به شما آموخته اند، خارج نشوید] و نسبت به خدا جز حق مگویید. جز این نیست که مسیح، عیسی بن مریم، فرستاده خدا و کلمه اوست که به مریم القا کرد و [این بنده پاک و خالص] روحی از سوی اوست؛ پس به خدا و فرستادگانش ایمان آورید و مگویید: [خدا] ترکیبی از سه حقیقت [اَب، اِبن و روح القدس] است. [از این عقیده باطل] خودداری کنید که به خیر شماست. جز این نیست که خدا معبودی یگانه است. منزّه و پاک است از اینکه فرزندی برای او باشد. آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین است فقط در سیطره مالکیّت و فرمانروایی اوست و خدا از نظر کارسازی [همه امور آفرینش] کافی است.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ سوره ۲, آیه ۱۵۹

یقیناً کسانی که آنچه را ما از دلایل آشکار و [وسیله] هدایت نازل کردیم، پس از آنکه همه آن را در کتاب [تورات و انجیل] برای مردم روشن ساختیم، پنهان می کنند [تا مردم به قرآن و پیامبر ایمان نیاورند] خدا لعنتشان می کند و لعنت کنندگان هم لعنتشان می کنند.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا سوره ۴, آیه ۱۳۵

ای اهل ایمان [همواره در همه امور زندگی] قیام کننده به عدل و گواهی دهنده برای خدا باشید؛ هر چند به زیان خود یا پدر و مادر یا خویشانتان باشد. اگر [یکی از دو طرف نزاع] توانگر یا فقیر باشد [با لحاظ کردن وضع آنان، بر خلاف خدا گواهی ندهید؛ زیرا] خدا به حمایت از آنان و رعایت حالشان سزوارتر است. پس [در هنگام گواهی دادن] از هوای نفس پیروی نکنید تا از حق منحرف شوید و اگر زبانتان را [به سوی گواهی ناحق و دروغ] بپیچانید، یا از گواهی دادن روی برتابید، یقیناً خدا همواره به آنچه انجام می دهید، آگاه است.

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ سوره ۵, آیه ۵۵

سرپرست و دوست شما فقط خدا و رسول اوست و مؤمنانی [مانند علی بن ابی طالب اند] که همواره نماز را برپا می دارند و در حالی که در رکوعند [به تهیدستان] زکات می دهند.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ سوره ۵, آیه ۷۷

بگو: ای اهل کتاب! به ناحق در دینتان غلوّ نکنید و از امیال و هوس های گروهی که یقیناً پیش از این گمراه شدند وبسیاری را گمراه کردند و از راه راست دور شدند، پیروی مکنید.

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ سوره ۵, آیه ۹۹

بر عهده پیامبر جز رساندن [پیام خدا] نیست و خدا آنچه را آشکار می کنید و آنچه را پنهان می دارید، می داند.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ سوره ۶, آیه ۶۸

و پیامبران را جز مژده دهنده و بیم رسان نمی فرستیم؛ پس کسانی که ایمان بیاورند و [مفاسد خود را] اصلاح کنند، نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند .

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ سوره ۶۱, آیه ۶

و [یاد کن] هنگامی را که عیسی پسر مریم گفت: ای بنی اسرائیل، به یقین من فرستاده خدا به سوی شمایم. تورات را که پیش از من بوده، تصدیق می کنم و به پیامبری که بعد از من می آید و نامش «احمد» است، مژده می دهم. پس هنگامی که [احمد] دلایل روشن برای آنان آورد، گفتند: این جادویی است آشکار!!

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ سوره ۲, آیه ۱۳۵

و [اهل کتاب به مردم مؤمن] گفتند: یهودی یا نصرانی باشید تا هدایت یابید. بگو: بلکه از آیین ابراهیم یکتاپرست و حق گرا [پیروی می کنیم نه از آیین تحریف شده شما که عین گمراهی است] و او هرگز از مشرکان نبود.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ سوره ۳, آیه ۷۱

ای اهل کتاب! چرا در حالی که [به حقایق و واقعیات] آگاهید، حق را به باطل مُشتبه می کنید و حق را پنهان می دارید [تا مردم گمراه بمانند؟!]

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ سوره ۳, آیه ۱۹

مسلماً دینِ [واقعی که همه پیامبرانْ مُبلّغ آن بودند] نزد خدا، اسلام است و اهل کتاب [درباره آن] اختلاف نکردند مگر پس از آنکه آنان را [نسبت به حقّانیّت آن] آگاهی و دانش آمد. این اختلاف به خاطر حسد و تجاوز میان خودشان بود و هر کس به آیات خدا کافر شود [بداند که] خدا حسابرسی، سریع است.

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ سوره ۳, آیه ۸۵

و هرکه جز اسلام، دینی طلب کند، هرگز از او پذیرفته نمی شود و او در آخرت از زیانکاران است.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا سوره ۱۸, آیه ۵۴

بی تردید در این قرآن از هر گونه مثلی برای مردم بیان کردیم [ولی مردم به انکار آنها برخاستند] و انسان از هر چیزی [با اصرار بر یک اعتقاد بی پایه] برخوردش [خصمانه تر و] ستیزه جو تر است.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ سوره ۵, آیه ۱۵

ای اهل کتاب! یقیناً پیامبر ما به سوی شما آمد که بسیاری از آنچه را که شما از کتاب [تورات و انجیل درباره نشانه های او و قرآن] همواره پنهان می داشتید برای شما بیان می کند و از بسیاری [از پنهان کاری های ناروای شما هم] درمی گذرد. بی تردید از سوی خدا برای شما نور و کتابی روشنگر آمده است.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا سوره ۳۳, آیه ۵۶

همانا خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود و رحمت می فرستند. ای اهل ایمان! بر او درود فرستید و آن‌گونه که شایسته است، تسلیم او باشید.

قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ سوره ۳۴, آیه ۴۷

بگو: هر گونه پاداشی که از شما خواستم، آن پاداش برای خودتان. پاداش من فقط بر عهده خداست و او بر همه چیز گواه است.

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ سوره ۵۷, آیه ۹

اوست که بر بنده اش آیات روشنی نازل می کند تا شما را از تاریکی ها به سوی نور بیرون آورد و یقیناً خدا نسبت به شما رؤوف و مهربان است.

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ سوره ۷۴, آیه ۳۸

هر کسی در گرو دست آورده های خویش است.

هَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ سوره ۶, آیه ۹۲

و این [قرآن] کتابی است پرفایده، که ما آن را نازل کردیم.

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ .قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ سوره ۷, آیات ۱۵۷ و ۱۵۸

همان کسانی که از این رسول و پیامبر «ناخوانده درس» که او را نزد خود [با همه نشانه ها و اوصافش] در تورات وانجیل نگاشته می یابند، پیروی می کنند؛ پیامبری که آنان را به کارهای شایسته فرمان می دهد و از اعمال زشت بازمی دارد و پاکیزه ها را بر آنان حلال می نماید و ناپاک ها را بر آنان حرام می کند و بارهای تکالیف سنگین و زنجیره ها [یِ جهل، بی خبری و بدعت را] که بر دوش عقل وجان آنان است برمی دارد؛ پس کسانی که به او ایمان آوردند و او را [در برابر دشمنان] حمایت کردند و یاریش دادند و از نوری که بر او نازل شده پیروی نمودند، فقط آنان رستگارانند .بگو: ای مردم! یقیناً من فرستاده خدا به سوی همه شمایم؛ خدایی که مالکیّت و فرمانروایی

آسمان ها و زمین فقط در سیطره اوست. جز او معبودی نیست. زنده می‌کند و می‌میراند؛ پس به خدا و رسول او پیامبر ناخوانده درس که به خـدا و تمـام سـخنان او ایمـان دارد، ایمان بیاورید و از او پیروی کنید تا هدایت یابید.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ سوره ۳, آیه ۱۶۴

یقیناً خدا بر مؤمنان منّت نهاد که در میان آنان پیامبری از خودشان برانگیخت که آیـات او را بر آنان می خواند و [از آلودگی های فکری و روحـی] پاکشـان مـی کنـد و کتـاب و حکمت به آنان می آموزد و به راستی که آنان پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا سـوره ۳۳, آیه ۴۰

محمّد، پدر هیچ یک از مردان شما نیست؛ ولی فرستاده خدا و خاتم پیامبران است و خدا به هر چیزی داناست.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا. وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا. وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا. وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا سوره ۳۳, آیات ۴۵-۴۸

ای پیامبر! به راستی ما تو را شاهد [بر امت] و مژده رسان و بیم دهنده فرستادیم و تو را دعوت کننده به سوی خدا به فرمان او و چراغی فروزان [برای هدایت جهانیان] قرار دادیم و مؤمنان را مژده بیاور که برای آنان از سوی خدا فضل بزرگی خواهد بود و از کافران و منافقان اطاعت مکن و آزارشان را واگذار و بر خدا توکل کن و کافی است که خدا نگهبان و کارساز [انسان] باشد.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ. وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ سوره ۶۲, آیات ۲و۳

اوست که در میان مردم بی سواد، پیامبری از خودشان برانگیخت تا آیات او را بر آنان بخواند و آنان را [از آلودگی های فکری و روحی] پاکشان کند و به آنان کتاب و حکمت بیاموزد و آنان به یقین پیش از این در گمراهی آشکاری بودند و [نیز پیامبر را] بر مردمی دیگر [از عرب و غیر عرب] که هنوز به آنان نپیوسته اند [برانگیخت] و او توانای شکست ناپذیر و حکیم است.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ سوره ۶۴, آیه ۱۲

و از خدا اطاعت کنید و از پیامبر فرمان برید و اگر روی برگردانید [بدانید که] بر عهده پیامبر فقط رساندن آشکار [پیام وحی] است .

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ سوره ۶۷, آیه ۲۳

بگو: اوست که شما را آفرید و برای شما گوش و دیده و دل قرار داد ولـی انـدکی سـپاس می گزارید .

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ سوره ۲, آیه ۹۹

و یقیناً به سوی تو آیاتی روشن نازل کردیم و به آنها جز فاسقان کافر نمی شوند.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى. إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى سوره ۵۳, آیات ۳و۴

و از روی هوا و هوس سخن نمی گوید .گفتار او چیزی جز وحی که به او نازل مـی شـود نیست.

يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ سوره ۷, آیه ۳۵

ای فرزندان آدم! چون پیامبرانی از جنس خودتان به سویتان آینـد کـه آیـاتم را بـر شـما بخوانند [به آنان ایمان آورید و آیاتم را عمل کنید؛] پس کسانی که [از مخالفت بـا آنـان] بپرهیزند و [مفاسد خود را] اصلاح کنند، نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین شوند.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ سوره ۳۴, آیه ۲۸

و ما تو را برای همه مردم جز مژده رسان و بیم دهنده نفرستادیم؛ ولی بیشتر مـردم [بـه این واقعیت] معرفت و آگاهی ندارند.

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ سوره ۵۹, آیه ۷
و آنچه را پیامبر به شما عطا کرد، بگیرید و از آنچه شما را نهی کرد، باز ایستید و از خدا پروا کنید؛ زیرا خدا سخت کیفر است.

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا . مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا سوره ۴, آیات ۷۹و۸۰
[ای انسان!] آنچه از نیکی به تو رسد، از سوی خداست و آنچه از بدی به تو رسد، از سوی خود توست و [ای پیامبر، از نیکی هایی که از سوی ماست اینکه] تو را برای مردم به پیامبری فرستادیم و گواه بودن خدا [بر پیامبریِ تو] کافی است .هر که از پیامبر اطاعت کند، در حقیقت از خدا اطاعت کرده و هر که روی برتابد [حسابش با ماست.] ما تو را بر آنان نگهبان [اعمالشان که به طور اجبار از فسق و فجور حفظشان کنی] نفرستادیم.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ سوره ۳, آیه ۱۸۷
و [یاد کنید] هنگامی که خدا از کسانی که به آنان کتاب آسمانی داده شد، پیمان گرفت که حتماً باید [احکام و حقایق] آن را برای مردم بیان کنید و پنهانش ننمایید پس آن [عهد و کتاب] را ترک کردند و به آن اعتنایی ننمودند و در برابر ترک آن اندک بهایی به دست آوردند و بد چیزی است، آنچه به دست می‌آورند.

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ سوره ۲, آیه ۲۰۹

پس اگر بعد از آنکه دلایل و نشانه های روشن برای شما آمد، لغزیدید [و به شرک و کفر روی کردید] نهایتاً بدانید که خدا [در انتقام از شما] توانای شکست ناپذیر و حکیم است.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا سوره ۴, آیه ۵۹

ای اهل ایمان! از خدا اطاعت کنید و [نیز] از پیامبر و صاحبان امر خودتان [که امامان از اهل بیت اند و چون پیامبر دارای مقام عصمت می باشند] اطاعت کنید و اگر درباره چیزی [از احکام و امور مادی و معنوی و حکومت و جانشینی پس از پیامبر] نزاع داشتید، آن را [برای فیصله یافتنش] اگر به خدا و روز قیامت ایمان دارید، به خدا و پیامبر ارجاع دهید؛ این [ارجاع دادن] برای شما بهتر واز نظر عاقبت نیکوتر است.

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا سوره ۴, آیه ۶۹

و کسانی که از خدا و پیامبر اطاعت کنند، در زمره کسانی از پیامبران و صدّیقان و شهیدان و شایستگان خواهند بود که خدا به آنان نعمت [ایمان، اخلاق و عمل صالح] داده و اینان نیکو رفیقانی هستند .

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ. وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ سوره ۱۰, آيات ۱۰۸و۱۰۹

بگو: ای مردم! یقیناً حق از سوی پروردگارتان برای شما آمد؛ پس هر که هدایت یابد فقط به سود خود هدایت می یابد و هر که گمراه گردد، فقط به زیان خود گمراه می شود و من نگهبان شما نیستم و از آنچه به سویت وحی می شود، پیروی کن و [در برابر پیش آمدها و تکذیب منکران] شکیبا باش تا خدا [میان تو و مخالفانت] داوری کند و او بهترین داوران است .

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ سوره ۵, آيه ۶۷

ای پیامبر! آنچه از سوی پروردگارت [درباره ولایت و رهبری علی بن أبی طالب امیرالمؤمنین (علیه السلام)] بر تو نازل شده، ابلاغ کن و اگر انجام ندهی پیام خدا را نرسانده ای و خدا تو را از [آسیب و گزند] مردم نگه می دارد؛ قطعاً خدا گروه کافران را هدایت نمی کند.

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ سوره ۵, آیه ۳

امروز [با نصبِ علی بن ابی طالب به ولایت، امامت، حکومت و فرمانروایی بر امت] دینتان را برای شما کامل و نعمتم را بر شما تمام کردم و اسلام را برایتان به عنوان دین پسندیدم؛ پس هر که در حال گرسنگی شدید بی آنکه مایل به گناه باشد [به خوردن مُحرّمات بیان شده] ناچار شود، [می تواند به اندازه ضرورت از آنها بهره گیرد]؛ یقیناً خدا بسیار آمرزنده و مهربان است .

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ سوره ۵, آیه ۵۵

سرپرست و دوست شما فقط خدا و رسول اوست و مؤمنانی [مانند علی بن ابی طالب اند] که همواره نماز را برپا می دارند و در حالی که در رکوعند [به تهیدستان] زکات می دهند.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ. سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ سوره ۴۱, آیات ۵۲و۵۳

بگو: به من خبر دهید: اگر [قرآن] از سوی خدا باشد و سپس شما به آن کافر شوید، چه کسی گمراه تر از آن خواهد بود که در مخالفتی دور [از منطق و صواب] قرار دارد؟ به زودی نشانه های خود را در کرانه ها و اطراف جهان و در نفوس خودشان به آنان نشان خواهیم داد تا برای آنان روشن شود که بی تردید او حق است. آیا کافی نیست که پروردگارت [با ظاهر کردن حقایق و دلایل] بر همه چیز گواه است؟ [که تنها او آفریننده

و بی نیاز است و غیر او مخلوق و از هر جهت نیازمند به اوست.]

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّ. أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا . فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا سوره ۱۹, آیات ۶۶و۶۷و۶۸

و انسان می گوید: آیا زمانی که بمیرم به راستی زنده [از خاک] بیرونم می آورند؟ آیا انسان به یاد نمی آورد [و توجه ندارد] که ما او را پیش از این در حالی که چیزی نبود آفریدیم. پس به پروردگارت سوگند، آنان را [که بدون دلیل و از روی جهل و نادانی منکر زنده شدن مردگانند] با شیاطین محشور می کنیم؛ سپس آنان را در حالی که به زانو درآمده اند، گرداگرد دوزخ حاضر خواهیم کرد .

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ . بَلَى قَادِرِينَ عَلَى أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ. بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ سوره ۷۵, آیات ۳و۴و۵

آیا انسان گمان می کند که ما هرگز استخوان هایش را جمع نخواهیم کرد؟ چرا در حالی که تواناییم [خطوط] سر انگشتانش را درست و نیکو بازسازی کنیم؛ [نه اینکه به گمان او قیامتی در کار نباشد] بلکه انسان می خواهد [با دست و پا زدن در شک و تردید] فرارویش را [از اعتقاد به قیامت که بازدارنده ای قوی است] باز کند [تا برای ارتکاب هر گناهی آزاد باشد!]

فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ سوره ۳۷, آیه ۱۱

پس از منکران معاد بپرس: آیا آفرینش آنان سخت تر و دشوارتر است یا آنچه [مانند فرشتگان، آسمان ها، زمین، کوه ها و...] آفریده ایم؟ [به یقین، آفرینش آنان کاری ناچیز است چون] ما آنان را از گِلی چسبنده آفریده ایم.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ سوره ۲۳, آیه ۱۱۵

آیا پنداشته اید که شما را بیهوده و عبث آفریدیم و اینکه به سوی ما بازگردانده نمی شوید؟

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ سوره ۴۴, آیه ۳۸

و ما آسمان ها و زمین و آنچه را میان آن دو است، به بازی نیافریده ایم.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ سوره ۳۶, آیه ۱۲

بی تردید ما مردگان را زنده می کنیم و آنچه را پیش فرستاده اند و [خوبی ها و بدی های] بر جا مانده از ایشان را ثبت می کنیم و همه چیز را در کتابی روشن [که اصل همه کتاب هاست و آن لوح محفوظ است] برشمرده ایم.

فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ سوره ۴۲, آیه ۳۶

پس آنچه [از کالا، وسایل و ابزار مادی] به شما داده اند، متاع [اندک و زودگـذر] زنـدگی دنیاست و آنچه [از بهره و پاداش] نزد خداست، برای کسـانی کـه ایمـان آورده انـد و بـر پروردگارشان توکل می کنند، بهتر و پایدارتر است .

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ سوره ۴۵, آیه ۱۵

هرکس کار شایسته ای انجام دهد، به سود خود اوست و هرکس مرتکـب بـدی شـود بـه زیان خود اوست؛ سپس به سوی پروردگارتان باز گردانده می شوید.

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ سوره ۹, آیه ۱۰۵

و بگو: عمل کنید؛ یقیناً خدا و پیامبرش و مؤمنان اعمال شما را می بینند و بـه زودی بـه سوی دانای نهان و آشکار، بازگردانده مـی شـوید؛ پـس شـما را بـه آنچـه همـواره انجـام می دادید، آگاه می کند.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ سوره ۳, آیه ۳۰

روزی که هر کس آنچه را از کار نیک انجام داده و آنچه را از کار زشت مرتکب شده حاضر شده می یابد و آرزو می کند که ای کاش میان او و کارهای زشتش زمان دور و درازی فاصله بود و خدا شما را از [عذاب] خود برحذر می دارد و خدا به بندگان مهربان است .

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ سوره ۵۲, آیه ۲۱

و کسانی که ایمان آوردند و فرزندانشان [به نوعی] در ایمان از آنان پیروی کردند فرزندانشان را [در بهشت] به آنان ملحق می کنیم و هیچ چیز از اعمالشان را نمی کاهیم. هر انسانی در گرو اعمال خویش است.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ سوره ۶۶, آیه ۷

[آن روز گویند:] ای کافران! امروز عذرخواهی مکنید؛ فقط آنچه را همواره انجام می دادید، جزا داده می‌شوید.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى سوره ۷۵, آیه ۳۶

آیا انسان گمان می کند بیهوده و مهمل [و بدون تکلیف و مسؤولیت] رها می شود؟

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ سوره ۱۰, آیه ۴۴

یقیناً خدا هیچ ستمی به مردم روا نمی دارد؛ ولی مردم [با روی گردانی از حق] بـر خـود ستم می ورزند.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ سوره ۱۳, آیه ۱۱

یقیناً خدا سرنوشت هیچ ملتی را [به سوی بلا، نکبت، شکست و شقاوت] تغییر نمی دهد تا آنکه آنان آنچه را [از صفات خوب و رفتارشایسته و پسندیده] در وجودشـان قـرار دارد به زشتی ها و گناه تغییر دهند.

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ . فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ سوره ۵۵, آیات ۶۰و۶۱

آیا پاداش نیکی جز نیکـی اسـت؟ پـس کـدامیک از نعمـت هـای پروردگارتـان را انکـار می کنید؟

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ . أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ. كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ سوره ۳۸, آیات ۲۷و۲۸و۲۹

و ما آسمان و زمین و آنچه را که میان آنهاست، بیهوده نیافریده ایم؛ این پندار کافران است؛ پس وای بر آنان که کافرند از آتش دوزخ. آیا کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند مانند مفسدان در زمین قرار می دهیم یا پرهیزکاران را چون بدکاران؟ !این کتاب پربرکتی است که آن را بر تو نازل کرده ایم تا آیاتش را تدبّر کنند و خردمندان متذکّر شوند .

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ سوره ۲ آیه ۱۲۳

و از روزی پروا کنید که نه کسی از کسی عذابی را دفع می کند و نه از کسی [در برابر گناهانش] فدیه و عوضی می گیرند و نه کسی را شفاعتی سود دهد و نه [برای رهایی از آتش دوزخ] یاری می شوند .

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ سوره ۱۹, آیه ۳۹

و آنان را از روز حسرت ـ آن گاه که کار از کار بگذرد ـ بترسان؛ در حالی که آنان در بی خبری [شدیدی] هستند و ایمان نمی آورند .

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا سوره ۴, آیه ۸۷

خداست که هیچ معبودی جز او نیست. مسلماً شما را [از گورهایتان] به سوی [دادگاهِ حسابرسی] روز قیامت که هیچ شکی در آن نیست گرد می آورد و راستگوتر از خدا در گفتار کیست؟

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ سوره ۶, آیه ۳۲

و زندگی دنیا [بدون ایمان و عمل صالح] بازی و سرگرمی است و یقیناً سرای آخرت برای آنان که همواره پرهیزکاری می کنند، بهتر است. آیا نمی اندیشید؟

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ سوره ۶, آیه ۵۴

و هرگاه کسانی که به آیات ما ایمان می آورند به نزد تو آیند، بگو: سلام بر شما. پروردگارتان رحمت را بر خود لازم و مقرّر کرده؛ بنابراین هر کس از شما به نادانی کار زشتی مرتکب شود، سپس بعد از آن توبه کند و [مفاسد خود را] اصلاح نماید [مشمول آمرزش و رحمت خدا شود؛] زیرا او بسیار آمرزنده و مهربان است.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ . ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ سوره ۲۲, آیات ۵و۶

ای مردم! اگر درباره برانگیخته شدن [پس از مرگ] در تردید هستید، پس [به این واقعیت توجه کنید که] ما شما را از خاک آفریدیم؛ سپس از نطفه، سپس از علقه، سپس از پاره گوشتی با آفرینشی کامل یا غیر کامل آفریدیم تا برای شما روشن کنیم [که ما به برانگیختن مردگان تواناییم] و آنچه را می خواهیم تا مدتی معین در رحم ها مستقر می کنیم؛ آنگاه شما را به صورت کودک [از رحم مادر] بیرون می آوریم تا آنکه به قدرت فکری و نیرومندی جسمی خود برسید و برخی از شما [پیش از فرتوتی] قبض روح می شود و برخی از شما را به پست ترین دوره عمر [که ایام پیری است] برمی گردانند تا در نتیجه از دانشی که داشتند چیزی ندانند و [از نشانه های دیگر قدرت ما اینکه] زمین را [در زمستان] خشک و افسرده می بینی؛ پس چون آب [باران] را بر آن نازل می کنیم می جنبد و برمی آید و از هر نوع گیاه تر و تازه و بهجت انگیزی می رویاند. [همه] این [امور] برای این است که [بدانید] خدا همان حق است و اینکه او مردگان را زنده می کند و اینکه او بر هر کاری تواناست.

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ. وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ سوره ۲۳, آیات ۱۰۲و۱۰۳

پس کسانی که اعمال وزن شده آنان سنگین [و باارزش] است، همانانند که رستگارند و کسانی که اعمال وزن شده آنان سبک [و بی ارزش] است، همانانند که سرمایه وجودشان را از دست داده و در دوزخ جاودانه‌اند.

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ سوره ۶, آیه ۱۲

بگو: مالکیّت و فرمانروایی آنچه در آسمان ها و زمین است در سیطره کیست؟ بگو: در سیطره خداست که رحمت را بر خود لازم و مقرّر کرده؛ یقیناً همه شما را در روز قیامت که تردیدی در آن نیست، جمع خواهد کرد؛ فقط کسانی که سرمایه وجودشان را تباه کرده اند، ایمان نمی آورند.

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّى إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ سوره ۷, آیه ۵۷

و اوست که بادها را پیشاپیشِ [بارانِ] رحمتش به عنوان مژده دهنده می فرستد تا هنگامی که ابرهای سنگین بار را بردارند، آن را به سوی سرزمینی مرده می رانیم؛ پس به وسیله آن باران نازل می کنیم و به وسیله باران از هر نوع میوه [از زمین] بیرون می آوریم [و] مردگان را نیز [در روز قیامت] این گونه [از لابلای گورها] بیرون می آوریم. [باد، ابر، باران، زمین، روییدن گیاهان و انواع میوه ها را مثل زدیم] تا متذکّر و یادآور [اراده و قدرت بی نهایت خدا] شوید .

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ. وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ سوره ۳۰, آیات ۱۹و۲۰

زنده را از مرده بیرون می آورد و مرده را از زنده بیرون می آورد و زمین را پس از مردگی اش زنده می کند و این گونه [از گورها] بیرون آورده می شوید. از نشانه های [قدرت و ربوبیت] او این است که شما را از خاکی [بی جان] آفرید؛ پس اکنون بشری هستید که [روی زمین] پراکنده و منتشرید.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ . وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ. وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ سوره ۲۳, آیات ۷۸و۷۹و۸۰

و اوست که برای شما گوش و دیده و دل پدید آورد؛ ولی اندکی سپاس گزاری می کنید و اوست که شما را در زمین آفرید و عاقبت به سوی او گردآوری می شوید و اوست که حیات می دهد و می میراند و رفت و آمد شب و روز در سیطره خواست اوست. آیا نمی اندیشید؟

إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ سوره ۳, آیه ۵۹

قطعاً داستان عیسی نزد خدا [از نظر چگونگی آفرینش] مانند داستان آدم است که [پیکر] او را از خاک آفرید؛ سپس به او فرمود: [موجود زنده] باش؛ پس بی درنگ [موجود زنده] شد.

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ سوره ۱۰, آیه ۲۴

در حقیقت، داستان زندگی دنیا [در زود گذر بودن] مانند آبی است کـه از آسـمان نـازل کردیم؛ پس گیاهان و روییدنی های زمین از آنچه مردم و چهارپایان از آن می خورند، بـا آن آب در آمیخت [و رشد و نمو یافت] تا آنگاه که زمین [سرسـبزی و نهایـت زیبـایی و] زینتش را [از آن همه روییدنی های رنگارنگ هم چون عروس] بر خود گرفـت و اهـل آن گمان کردند که قدرت [هر نوع بهره برداری را] از آن [چهره زیبا و آراسـته] دارنـد، [کـه ناگهان] فرمان ما در شبی یا روزی [به صورت سرمایی سـخت یـا صـاعقه ای آتـش زا یـا توفانی بنیان کن] به زمین رسید؛ پس همه گیاهان را به صورت گیاهان خشک درو شـده درآوردیم که گویی دیروز [چنین زراعتی] وجود نداشته. این گونـه نشـانه هـا [ی قـدرت خود] را برای گروهی که می اندیشند، بیان می کنیم.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ سوره ۲۹, آیه ۶۴

و این زندگی دنیا جز سرگرمی و بازی نیست و بی تردیـد سـرای آخـرت، همـان زنـدگی [واقعی و ابدی] است؛ اگر اینان معرفت و دانش داشتند [دنیا را به قیمـت از دسـت دادن آخرت برنمی گزیدند.]

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ سوره ۲۹, آیه ۵۷

هر جانداری چشنده مرگ خواهد بود؛ سپس به سوی ما بازگردانده می شوید.

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ سوره ۲۱, آیه ۴۷

و ترازوهای عدالت را در روز قیامت می نهیم و به هیچ کس هیچ ستمی نمی شود و اگر [عمل خوب یا بد] هم وزن دانه خردلی باشد آن را [برای وزن کردن] می آوریم و کافی است که ما حسابگر باشیم.

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا سوره ۱۷, آیه ۱۵

و ما بدون اینکه پیامبری را [برای هدایت واتمام حجت به سوی مردم] بفرستیم، عذاب کننده [آنان] نبودیم.

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ سوره ۷, آیه ۸

میزان [سنجش اعمال] در آن روز حق است؛ پس کسانی که اعمال وزن شده آنان سنگین و با ارزش باشد، رستگارند .

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ سوره ۳۵, آیه ۲۸

از بندگان خدا فقط دانشمندان از او می ترسند.

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ سوره ۱۲, آیه ۱۰۸

بگو: این طریقه و راه من است که من و هر کس پیرو من است بر پایه بصـیرت و بینـایی به سوی خدا دعوت می کنیم.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَـالَمِينَ. لَا شَرِيـكَ لَهُ وَبِـذَلِكَ أُمِـرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْـلِمِينَ سوره ۶, آیات ۱۶۲و۱۶۳

بگو: مسلماً نماز و عبادتم و زندگی کردن و مرگم برای خدا، پروردگار جهانیان است. او را شریکی نیست و به این [یگانه پرستی] مأمورم و نخستین کسی هستم که [در این آیین] تسلیم [فرمان ها و احکام] اویم.

اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَـنْهَى عَـنِ الْفَحْشَـاءِ وَالْمُنْكَـرِ وَلَـذِكْرُ اللَّـهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ سوره ۲۹, آیه ۴۵

آنچه را از این کتاب به تو وحی شده است، بخوان و نماز را برپا دار؛ یقیناً نماز از کارهـای زشت و کارهای ناپسند باز می دارد و همانا ذکر خدا بزرگتر است و خدا آنچه را انجام می دهید، می داند .

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ سوره ۲, آیه ۴۵

از صبر و نماز [برای حل مشکلات خود و پاک ماندن از آلودگی ها و رسـیدن بـه رحمـت حق] کمک بخواهید و بی تردید این کار جز بر کسانی که در برابر حق قلبی فروتن دارند دشوار و گران است.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ سوره ۲, آیه ۱۵۳

ای اهل ایمان از صبر و نماز [برای حل مشکلات خود و پاک ماندن از آلودگی ها و رسیدن به رحمت حق] کمک بخواهید زیرا خدا با صابران است.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى سوره ۲۰, آیه ۱۳۲

و خانواده ات را به نماز فرمان بده و خود نیز بر آن شکیبایی ورز. از تو رزقی نمی طلبیم. ما به تو روزی می‌دهیم و عاقبت نیک برای پرهیزکاری است.

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا سوره ۴, آیه ۱۰۳

مسلماً نماز همواره در اوقاتی مشخص و معین وظیفه ای مقرّر و لازم بر مؤمنان است .

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ سوره ۳۹, آیه ۵۳

بگو: ای بندگان من، که [با ارتکاب گناه] بر خود زیاده روی کردید! از رحمت خدا نومید نشوید؛ یقیناً خدا همه گناهان را می آمرزد؛ زیرا او بسیار آمرزنده و مهربان است.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ. قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ سوره ۱۰, آیات ۵۷و۵۸

ای مردم! یقیناً از سوی پروردگارتان برای شما پند و موعظه ای آمده و شفاست برای آنچه [ازبیماری های اعتقادی و اخلاقی] در سینه هاست و سراسر هدایت و رحمتی است برای مؤمنان. بگو: [این موعظه، دارو، هدایت و رحمت] به فضل و رحمت خداست؛ پس باید مؤمنان به آن شاد شوند که آن از همه ثروتی که جمع می کنند، بهتر است.

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى. قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا. قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى سوره ۲۰, آیات ۱۲۴و۱۲۵و۱۲۶

و هر کس از هدایت من [که سبب یاد نمودن از من در همه امور است] روی بگرداند برای او زندگی تنگ [و سختی] خواهد بود و روز قیامت او را نابینا محشور می کنیم. می گوید: پروردگارا! برای چه مرا نابینا محشور کردی، در حالی که [در دنیا] بینا بودم؟ [خدا] می گوید: همین گونه که آیات ما برای تو آمد و آنها را فراموش کردی، این چنین امروز فراموش می شوی .

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ سوره ۲, آیه ۲۶۹

حکمت را به هر کس بخواهد می دهد و آنکه به او حکمت داده شود، بی تردید او را خیر فراوانی داده اند و جز صاحبان خرد، کسی متذکّر نمی شود.

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ سوره ۳, آیه ۲۸

مؤمنان نباید کافران را به جای اهل ایمان، سرپرست و دوست بگیرند و هر کس چنین کند در هیچ پیوند و رابطه ای با خدا نیست؛ مگر آنکه بخواهید به سبب دفع خطری که متوجه شماست از آنان تقیّه کنید؛ خدا شما را از [عذاب] خود بر حذر می دارد و بازگشت [همه] به سوی خداست .

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ سوره ۹, آیه ۸

چگونه [مشرکان بر پیمان خود پای بندند؟] و در صورتی که اگر بر شما چیره شوند، نه [پیوندِ] خویشاوندی را در حقّ شما رعایت می کنند، نه پیمانی را!! شما را با زبانشان خشنود می کنند؛ ولی دل هایشان [از خشنود کردن شما] امتناع دارد و بیشترشان فاسقند.

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا سوره ۴, آیه ۱۳۹

همان کسانی که کافران را به جای مؤمنانْ سرپرست و دوست خود می گیرند. آیا عزت و قدرت را نزد آنان می طلبند؟ یقیناً همه عزت و قدرت فقط برای خداست.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ سوره ۵, آيه ۵۱

ای اهل ایمان! یهود و نصاری را سرپرستان و دوستان خود مگیرید؛ آنان سرپرستان و دوستان یکدیگرند [و تنها به روابط میان خود وفا دارند] و هر کس از شما، یهود و نصاری را سرپرست و دوست خود گیرد از زمره آنان است؛ بی تردید خدا گروه ستمکار را هدایت نمی کند.

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ سوره ۵, آيات ۵۶و۵۷

و کسانی که خدا و رسولش و مؤمنانی [چون علی بن ابی طالب] را به سرپرستی و دوستی بپذیرند [حزب خدایند] و یقیناً حزب خدا [در هر زمان و همه جا] پیروزند. ای مؤمنان! کسانی که دین شما را مسخره و بازیچه گرفته اند، چه از اهل کتاب و چه از کافران، سرپرستان و دوستان خود مگیرید و اگر مؤمن هستید، از خدا پروا کنید.

وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ سوره ۲, آیه ۱۲۰

یهود و نصاری هرگز از تو راضی نمی شوند تا آنکه از آیینشان پیروی کنی. بگو: مسلماً هدایت خدا فقط هدایت [واقعی] است و اگر پس از دانشی که [چون قرآن] برایت آمده از هوا و هوس های آنان پیروی کنی، از سوی خدا هیچ سرپرست و یاوری برای تو نخواهد بود.

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ سوره ۴۷, آیه ۳۵

پس [با توجه به یاری و کارسازی خدا] سست نشوید و [کافران و مشرکان را] به آشتی و صلحی [که برای شما خفّت بار است] دعوت نکنید؛ در حالی که شما برتر هستید و خدا با شماست و هرگز از [ثواب و پاداش] اعمالتان نمی کاهد.

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ سوره ۸, آیه ۶۰

و در برابر آنان آنچه در قدرت و توان دارید از نیرو [و نفرات و ساز و برگ جنگی] و اسبان ورزیده [برای جنگ] آماده کنید تا به وسیله آنها دشمن خدا و دشمن خودتان ودشمنانی غیر ایشان را که نمی شناسید، ولی خدا آنان را می شناسد، بترسانید و هر چه در راه خدا هزینه کنید، پاداشش به طور کامل به شما داده می شود و مورد ستم قرار نخواهید گرفت.

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ. إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ سوره ۴۹, آيات ۹و۱۰

و اگر دو گروه از مؤمنان با یکدیگر بجنگند، میان آنها صلح و آشتی برقرار کنید و اگر یکی از آن دو گروه بر دیگری تجاوز کند، با آن گروهی که تجاوز می کند، بجنگید تا به حکم خدا باز گردد؛ پس اگر بازگشت، میانشان به عدالت و انصاف، صلح و آشتی برقرار کنید و همواره دادگری را پیشه سازید که خدا دادگران را دوست دارد .جز این نیست که همه مؤمنان با هم برادرند؛ بنابراین [در همه نزاع ها و اختلافات] میان برادرانتان صلح و آشتی برقرار کنید و از خدا پروا نمایید که مورد رحمت قرار گیرید .

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ سوره ۴۹, آيه ۱۰

جز این نیست که همه مؤمنان با هم برادرند.

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا سوره ۵, آيه ۳۲

هر کس انسانی را جز برای حق، [قصاص] یا بدون آنکه فسادی در زمین کرده باشد بکشد، چنان است که همه انسان ها را کشته و هر کس انسانی را از مرگ برهاند و زنده بدارد، گویی همه انسان ها را زنده داشته است.

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى سوره ۵۳, آیه ۳۹

و اینکه برای انسان جز آنچه تلاش کرده [هیچ نصیب و بهره ای] نیست.

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ سوره ۵۱, آیه ۵۵

و پند ده؛ زیرا پند به مؤمنان سود می دهد.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ سوره ۲, آیه ۶۲

مسلماً کسانی که [به ظاهر] ایمان آوردند و یهودی ها و نصرانی ها و صابئی ها هر کدامشان [از روی حقیقت] به خدا و روز قیامت ایمان آورند و کار شایسته انجام دهند، برای آنان نزد پروردگارشان پاداشی شایسته و مناسب است و نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین شوند.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ سوره ۸, آیه ۲۹

ای اهل ایمان! اگر [در همه امورتان] از خدا پروا کنید، برای شما [بینایی و بصیرتی ویژه] برای تشخیص حق از باطل قرار می دهد و گناهانتان را محو می کند و شما را می آمرزد و خدا دارای فضل بزرگ است.

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ. وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ . مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ. وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ سوره ۳۵, آيات ۸-۱۱

پس آيا كسى كه كردار زشتش براى او زينت داده شده و [به اين سبب] آن را خوب ديده [مانند كسى است كه در پرتو ايمان، خوب و بد را تشخيص داده است؟] همانا خدا هر كه را بخواهد [به كيفر تكبّرش در برابر حق] گمراه مى كند و هر كه را بخواهد هدايت مى نمايد؛ پس مبادا جانت به سبب حسرت هايى كه بر آنان مى خورى از بين برود؛ بى ترديد خدا به آنچه انجام مى دهند داناست .خداست كه بادها را فرستاد تا ابرى را برانگيزند. پس ما آن را به سوى سرزمين مرده رانديم و زمين را پس از مردگى اش به وسيله آن زنده كرديم؛ زنده شدن مردگان هم اين گونه است. كسى كه عزت مى خواهد پس [بايد آن را از خدا بخواهد، زيرا] همۀ عزت ويژه خداست. حقايق پاک [چون عقايد و انديشه هاى صحيح] به سوى او بالا مى رود و عمل شايسته آن را بالا مى برد و كسانى كه حيله هاى زشت به كار مى گيرند، براى آنان عذابى سخت خواهد بود و بى ترديد حيله آنان نابود مى شود و خدا شما را از خاک [مرده]، سپس از نطفه آفريد؛ آنگاه شما را زوج هايى [نر و ماده] قرار داد. هيچ ماده اى باردار نمى شود و بارش را نمى نهد مگر به علم او و هيچ كس عمر طولانى نمى كند و از عمرش كاسته نمى شود مگر اينكه در كتابى [چون لوح محفوظ] ثبت است؛ بى ترديد اين [كارها] بر خدا آسان است.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ سوره ۴۵, آیه ۱۴

آیا کسانی که بر دلیل روشنی از پروردگار خویش اند، مانند کسانی هستند که عمل زشتشان برای آنان آراسته شده و از هواهای نفسانی خود پیروی کرده اند؟

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا سوره ۷۶, آیه ۳

ما راه را به او نشان دادیم؛ یا سپاس گزار خواهد بود یا ناسپاس .

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ سوره ۳۰, آیه ۴۴

کسانی که کافر شوند کفرشان به زیان خود آنان است و آنان که کار شایسته انجام دهند [بستر امن و آسایش و اقامت گاه جاویدی] برای خود آماده می کنند.

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى. أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى. سوره ۹۶, آیات ۶و۷

این چنین نیست [که انسان سپاس گزار باشد؛] مسلماً انسان سرکشی می کند، برای اینکه خود را بی نیاز می‌پندارد.

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ سوره ۳۰, آیه ۴۱

در خشکی و دریا به سبب اعمال زشتی که مردم به دست خود مرتکب شدند، فساد و تباهی نمودار شده است تا [خدا کیفر] برخی از آنچه را انجام داده اند به آنان بچشاند؛ باشد که [از گناه و طغیان] برگردند .

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا سوره ۳۳, آیه ۶۲

خدا شیوه و روش خود را درباره کسانی [مانند این خائنان] که پیشتر درگذشتند، این گونه قرار داده است و برای شیوه و روش خدا هرگز تغییر و دگرگونی نخواهی یافت.

أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى سوره ۹۶, آیه ۱۴

مگر ندانسته که قطعاً خدا [همه کارهایش را] می بیند؟

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ سوره ۵۰, آیه ۱۶

همانا انسان را آفریدیم و همواره آنچه را که باطنش [نسبت به معاد و دیگر حقایق] به او وسوسه می کند، می دانیم و ما به او از رگ گردن نزدیک تریم.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ سوره ۹۰, آیه ۴

همانا ما انسان را در رنج و زحمت آفریدیم.

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ سوره ۲۳, آیه ۹۶

بدی را با بهترین شیوه دفع کن؛ ما به آنچه که [مشرکان به ناحق ما را به آن] وصف می کنند، داناتریم.

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ سوره ۲۸, آیه ۵۵

و هنگامی که سخن بیهوده ای بشنوند، از آن روی برمی گردانند و می گویند: اعمال ما برای ما و اعمال شما برای شما. سلام بر شما [سلام متارکه]؛ ما خواستار [همنشینی و معاشرت با] نادانان نیستیم .

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا سوره ۲۶, آیه ۶۳

و بندگان رحمان کسانی اند که روی زمین با آرامش و فروتنی راه می روند و هنگامی که نادانان آنان را طرف خطاب قرار می دهند [در پاسخشان] سخنانی مسالمت آمیز می گویند.

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا . وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا سوره ۲۵, آیات ۷۲و۷۳

و آنان که در مجلس غنا و دروغ پردازی و امور باطل حاضر نمی شوند و هنگامی که بر گفتار و کردار لغو می‌گذرند، با بزرگواری و متانت می گذرند و آنان که وقتی به آیات پروردگارشان پندشان دهند، در برابر آن با حالت کری و کوری نمی افتند، [بلکه با گوش شنوا و چشم بصیرت به آن دل می دهند.]

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا سوره ۱۸, آیه ۵۴

بی تردید در این قرآن از هر گونه مثلی برای مردم بیان کردیم [ولی مردم بـه انکـار آنهـا برخاستند] و انسان از هر چیزی [با اصرار بر یک اعتقاد بی پایه] برخوردش [خصمانه تـر و] ستیزه جو تر است.

یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ. كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ سوره ۶۱, آیات ۲و۳

ای مؤمنان! چرا چیزی را می گویید که خود عمل نمی کنید؟ نزد خدا به شـدت موجـب خشم است که چیزی را بگویید که خود عمل نمی کنید .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا سوره ۴, آیه ۱۳۵

ای اهل ایمان! [همواره در همه امور زندگی] قیام کننده به عدل و گـواهی دهنـده بـرای خدا باشید؛ هر چند به زیان خود یا پدر و مادر یا خویشانتان باشد. اگر [یکی از دو طـرف نزاع] توانگر یا فقیر باشد [با لحاظ کردن وضع آنان، بر خلاف خدا گـواهی ندهیـد؛ زیـرا] خدا به حمایت از آنان و رعایت حالشان سزاوارتر است. پـس [در هنگـام گـواهی دادن] از هوای نفس پیروی نکنید تا از حق منحرف شوید و اگر زبانتان را [به سوی گواهی ناحق و دروغ] بپیچانیـد، یـا از گـواهی دادن روی برتابیـد، یقینـاً خـدا همـواره بـه آنچـه انجـام می دهید، آگاه است.

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ سوره ۹, آیه ۱۱۲

[آن مؤمنان، همان] توبه کنندگان، عبادت کنندگان، سپاس گزاران، روزه داران، رکوع کنندگان، سجده کنندگان، فرمان دهندگان به معروف و بازدارندگان از منکر و پاسداران حدود و مقرّرات خدایند و مؤمنان را [به رحمت و رضوان خدا] مژده ده .

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا سوره ۶۵, آیه ۲

و هر که از خدا پروا کند، خدا برای او راه بیرون شدن [از مشکلات و تنگناها را] قرار می دهد.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ سوره ۴۹, آیه ۱۳

بی تردید گرامی ترین شما نزد خدا پرهیزکارترین شماست. یقیناً خدا دانا و آگاه است.

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ سوره ۸۴, آیه ۶

ای انسان! یقیناً تو با کوشش و تلاشی سخت به سوی پروردگارت در حرکتی؛ پس با او [در حالی که مقام فرمانروایی مطلق و حکومت بر همه چیز ویژه اوست و هیچ حکومتی در برابرش وجود ندارد،] دیدار می کنی.

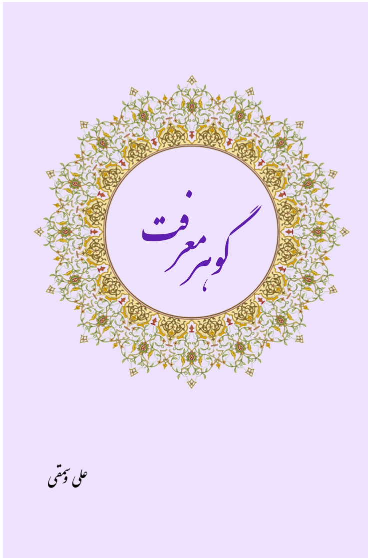
لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ سوره ۲, آیه ۲۸۶

خدا هیچ کس را جز به اندازه توانایی اش تکلیف نمی کند. هر کس عمل شایسته ای انجام داده، به سود اوست و هر کس مرتکب کار زشتی شده، به زیان اوست. [مؤمنان گویند:] پروردگارا! اگر فراموش کردیم یا مرتکب اشتباه شدیم، ما را مؤاخذه مکن. پروردگارا! تکالیف سنگینی برعهده ما مگذار؛ چنان که بر عهده کسانی که پیش از ما بودند گذاشتی. پروردگارا! و آنچه را به آن تاب و توان نداریم بر ما تحمیل مکن و از ما درگذر و ما را بیامرز و بر ما رحم کن؛ تو سرپرست مایی؛ پس ما را بر گروه کافران پیروز فرما.

علی وسمقی

۱۴۰۱/۸/۳۱

دیگر آثار نویسنده:

جهت دریافت فایل **PDF** این کتاب و کتاب های فوق، عنوان کتاب را از طریق واتساپ به شماره ۰۹۰۳۱۴۴۴۱۱۰ ارسال نمایید.

انتشارات شمس کهن

ISBN:978-600-7242-83-4